

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
АВТОМОБІЛЬНО-ДОРОЖНІЙ ІНСТИТУТ

Кафедра «Транспортні технології»

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З ДИСЦИПЛІНИ
«ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ НА
ТРАНСПОРТІ» (ДЛЯ СТУДЕНТІВ НАПРЯМУ ПІДГОТОВКИ
6.070101 «ТРАНСПОРТНІ ТЕХНОЛОГІЇ (АВТОМОБІЛЬНИЙ
ТРАНСПОРТ)» СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ «ОРГАНІЗАЦІЯ ПЕРЕВЕЗЕНЬ
І УПРАВЛІННЯ НА ТРАНСПОРТІ (АВТОМОБІЛЬНОМУ)» ТА
«ОРГАНІЗАЦІЯ І РЕГУЛЮВАННЯ ДОРОЖНЬОГО РУХУ»)**

16/87– 2012 – 02

Горлівка – 2012

Методичні вказівки до виконання практичних занять з дисципліни «Юридична відповідальність за правопорушення на транспорті» (для студентів напряму підготовки 6.070101 «Транспортні технології (автомобільний транспорт)» спеціальностей «Організація перевезень і управління на транспорті (автомобільному)» та «Організація і регулювання дорожнього руху») [Електронний ресурс] / укладачі: А. В. Куниця, М. С. Виноградов, Н. О. Селезньова, А. М. Мастепан. – Електрон. дані. – Горлівка: ДВНЗ «ДонНТУ» АДІ, 2012. – 1 електрон. опт. диск (CD-R); 12 см. – Систем. вимоги: Pentium; 32 Mb RAM; WINDOWS 98/2000/NT/XP; MS Word 2000. – Назва з титул. екрану.

Наведено вимоги до виконання й оформлення практичних робіт, а також основні теоретичні відомості щодо поняття та видів правопорушень на транспорті; адміністративної відповідальності за правопорушення, скоєні водіями транспортних засобів; оформлення справ про порушення Правил дорожнього руху особами, що управляють транспортними засобами; захисту прав учасників дорожнього руху; особливостей цивільно-правової відповідальності; захисту цивільних прав та кримінальної відповідальності за правопорушення у сфері транспорту.

Укладачі:

Куниця А. В., д.т.н., проф.
Виноградов М. С., к.т.н., доц.
Селезньова Н. О., к.е.н., доц.
Мастепан А. М.

Відповідальний за випуск:

Куниця А. В., д.т.н., проф.

Рецензент:

Толок О. В., к.т.н., доц.

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	4
ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ПРАКТИЧНИХ РОБІТ	5
ПРАКТИЧНА РОБОТА № 1 (4 години). Поняття та види правопорушень на транспорті.....	6
ПРАКТИЧНА РОБОТА № 2 (4 години). Адміністративна відповідальність за правопорушення, які скоєні водіями транспортних засобів	15
ПРАКТИЧНА РОБОТА № 3 (8 годин). Оформлення справ про порушення Правил дорожнього руху особами, що управляють транспортними засобами.....	24
ПРАКТИЧНА РОБОТА № 4 (4 години). Захист прав учасників дорожнього руху	37
ПРАКТИЧНА РОБОТА № 5 (8 годин). Захист цивільних прав власника автомобіля в судовому порядку	43
ПРАКТИЧНА РОБОТА № 6 (4 годин). Кримінальна відповідальність за правопорушення у сфері транспорту.....	49
ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ	58
ДОДАТОК А Зразок акту перевірки технічного стану колісного транспортного засобу	59
ДОДАТОК Б Зразок акту огляду та тимчасового затримання транспортного засобу	61
ДОДАТОК В Зразок протоколу про адміністративне правопорушення	62
ДОДАТОК Г Зразок протоколу проведення огляду на стан сп'яніння.....	63
ДОДАТОК Д Зразок постанови по справі про адміністративне правопорушення	64
ДОДАТОК Е Зразок скарги до районного (міського) суду на дії органа або посадової особи у зв'язку з накладенням адміністративного стягнення	65
ДОДАТОК Ж Зразок скарги до апеляційного суду	66
ДОДАТОК К Зразок позовної заяви про витребування майна з чужого незаконного володіння (виндикаційний позов).....	67
ДОДАТОК Л Зразок позовної заяви власника про усунення порушень, не пов'язаних з позбавленням володіння (негаторний позов)	68
ДОДАТОК М Зразок позовної заяви про відшкодування шкоди, заподіяної дорожньо-транспортною пригодою.....	69

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

В сучасних умовах однією з актуальних проблем нейтралізації негативних наслідків у суспільних відносинах є боротьба з транспортними правопорушеннями, гострота якої постійно зростає. При значному збільшенні транспортних засобів, зростанні швидкостей, інтенсивності й щільності руху, умови руху й управління транспортом значно ускладнюються. Звідси зростає небезпека збільшення числа ДТП, які тягнуть за собою травматизм і загибель людей, а також досить відчутні економічні втрати. І недооцінювати цю небезпеку не можна. Ось чому боротьба з транспортними правопорушеннями – велика й важлива соціальна проблема, яка вимагає реалізації не тільки економічних і технічних, а й організаційно-правових заходів. Серед різних правових заходів важливе місце займає адміністративно-правова та кримінально-правова боротьба з правопорушеннями.

Метою вивчення дисципліни «Юридична відповідальність за правопорушення на транспорті» є розгляд та аналіз видів цієї юридичної відповідальності, нормативних актів, без знання яких не можливо вести боротьбу з правопорушеннями на транспорті. Успішне засвоєння даного курсу вимагає від студентів глибоких знань з дисциплін «Транспортне право», «Основи права», «Правове регулювання дорожнього руху», «Правове регулювання перевезень вантажів та пасажирів».

Розвиток суспільства вимагає постійного вдосконалення громадських відносин, зміни соціального обличчя й психології людей, подолання різних антигромадських проявів. Зрозуміло, що й боротьба за безпеку руху, за зниження аварійності й травматизму на автотранспорті залежить насамперед від поведінки всіх учасників дорожнього руху. Науково-технічний розвиток транспорту пред'являє й буде пред'являти все більш високі вимоги до організованості та дисципліни всіх учасників транспортного процесу. Антигромадська поведінка людей у сфері використання техніки, зокрема, протиправна поведінка учасників дорожньо-транспортного руху приходять у все більш різке протиріччя з вимогами соціального та технічного розвитку суспільства. Прояви протиправної поведінки у сфері транспорту різноманітні, але значною мірою всі вони так чи інакше породжені недисциплінованістю й безвідповідальним ставленням правопорушників до громадських інтересів. Таким чином, основне завдання цієї дисципліни полягає в тому, щоб показати, які правопорушення на автотранспорті тягнуть застосування заходів адміністративної, цивільно-правової, кримінальної та дисциплінарної відповідальності; розкрити ознаки, які характеризують різні адміністративно-карні порушення; роз'яснити порядок адміністративного провадження у цій категорії справ та виконання

адміністративних стягнень, а також підстави для притягнення до відповідальності за ті чи інші автотранспортні проступки та злочини.

Фахівці, що закінчують ВНЗ за напрямом підготовки 6.070101 спеціальностей «Організація і регулювання дорожнього руху» та «Організація перевезень і управління на транспорті (автомобільному)» повинні вміти характеризувати склад проступку та злочину на автомобільному транспорті, використовувати отримані правові знання у своїй практичній діяльності.

Метою практичних занять є надання допомоги студентам у засвоєнні навчального матеріалу й забезпечення якісної підготовки до практичних занять.

Завдання практичних занять – навчитися виконувати аналіз конкретних правопорушень у сфері автомобільного транспорту, характеризувати склад проступку та злочину, а також навчитися логічно й послідовно викладати матеріал, використовуючи Кодекси України і нормативні акти.

ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ПРАКТИЧНИХ РОБІТ

Під час виконання роботи варто керуватися наступними вимогами:

1. Практичні роботи виконувати в зошиті, залишаючи поля для заміток викладача, усі записи повинні бути зроблені акуратно, скорочення слів, крім загальноприйнятих, не допускаються.

2. Кожна наступна робота повинна оформлятися з нової сторінки зошита.

3. Структура практичної роботи: тема роботи, мета роботи, виконання роботи, висновки.

У разі недотримання студентом вказаних вимог до оформлення практичної роботи, вона не приймається до захисту й повертається студенту на доробку незалежно від кількості доробок та разів подання роботи на захист.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 1 (4 ГОДИНИ)

Поняття та види правопорушень на транспорті

Мета заняття:

1. Ознайомитися з поняттям та особливостями транспортних правопорушень.
2. Вивчити елементи, що входять до складу правопорушення.

Завдання на заняття:

1. Навчитися виявляти форми правової поведінки, які виникають у транспортних суспільних відносинах.
2. Навчитися характеризувати групи транспортних правопорушень.
3. Навчитися виконувати аналіз складу транспортних правопорушень.

1.1 Теоретичні відомості

Транспорт є однією з важливих галузей суспільного виробництва й покликаний задовольняти потреби населення й суспільного виробництва у перевезеннях.

Вступаючи в процес транспортування, його учасники тією чи іншою мірою можуть впливати на стан транспортних суспільних відносин, змінювати зв'язки між собою, сприяти чи, навпаки, гальмувати нормальний процес взаємодії. У такій формі бере свій початок, в широкому розумінні, правова поведінка на транспорті, яка може мати два прояви – корисності та шкідливості.

Правова поведінка виявляється у формі дій чи бездіяльності, які впливають на відносини між суб'єктами. Правова поведінка на транспорті є одним із видів юридичних фактів, тих конкретних життєвих обставин, за якими норми транспортного права пов'язують виникнення, зміну чи припинення транспортних правових відносин. Як елемент правової поведінки можна розглядати правовий вчинок. Узагальнюючи поняття правової поведінки, можна визначити, що правова поведінка – це правові вчинки, які складають певну сукупність, є соціально значущими, виражені зовні у вигляді дій чи бездіяльності, мають свідомо вольовий характер, тим чи іншим чином регламентуються нормами транспортного права та обумовлюють правові наслідки [1].

У правової поведінки є два різновиди: правомірна та протиправна.

Для правомірної поведінки характерні: соціальна корисність; відповідність тим чи іншим чинникам, які зазначені в правових нормах; наслідки, що настають від такої поведінки є позитивними.

До протиправної поведінки можна віднести суспільно шкідливий, протиправний вчинок, вчинення якого обумовлює притягнення до юридичної відповідальності й визнається як правопорушення.

Пропорушення – це соціальне небезпечне або шкідливе, протиправне, винне діяння деліктоздатного суб'єкта, яке передбачено чинним законодавством і за яке встановлена юридична відповідальність.

Враховуючи транспортну специфіку й особливості транспортного права, вважається доцільним зазначити, що законодавець не випадково виділяє всі транспортні правопорушення, як у кримінальному кодексі (Розділ XI. Злочини проти безпеки руху та експлуатації транспорту. КК), так і в адміністративному (Глава 10. Адміністративні правопорушення на транспорті в галузі шляхового господарства і зв'язку. КУпАП), у відокремлені самостійні групи. Це ще раз підкреслює, нагадує про наявність у правовій системі окремої, комплексної галузі права – транспортного права, правовідносини якого захищаються нормами кримінального, адміністративного, цивільного та інших галузей права.

Транспортні правопорушення – це передбачені адміністративним або карним законодавством суспільно небезпечні діяння, що зазіхають на встановлений законом або іншим нормативним актом порядок безпечного функціонування (руху або експлуатації) механічних транспортних засобів.

Всі транспортні правопорушення можна розділити на дві великі групи: проступки та злочини [1].

Загальною ознакою всіх правопорушень є їхня суспільна небезпека (шкідливість). Злочини відрізняються від інших правопорушень кількістю та якістю суспільної небезпеки. Таким чином, критерієм віднесення транспортних правопорушень до того або іншого виду служать ступінь (кількість) і характер (якість) суспільної небезпеки. Вони знаходять своє вираження в характері порушень відповідних правил безпеки, розмірі заподіяної шкоди, місці, часі, способі здійснення правопорушення, особливостях суб'єкта й суб'єктивної сторони [1].

Варто брати до уваги, що кримінальна відповідальність за транспортні правопорушення, на відміну від адміністративної, настає не за сам факт порушення чинних правил, а за таке порушення, що спричинило загибель людей.

Аналіз складу транспортних правопорушень дозволяє визначити таке.

1. Об'єктом транспортних правопорушень є суспільні відносини у сфері безпеки руху й експлуатації транспорту та своєчасного, гарантованого переміщення пасажирів, вантажів і багажу. Причому безпека руху транспорту тісно пов'язана з громадською безпекою.

Звичайно, в диспозиціях складу про транспортні злочини в новій редакції Кримінального кодексу України не зазначено про громадську

безпеку. Але, на наш погляд, забезпечення охорони життя й здоров'я людей, матеріальних цінностей навколишнього середовища, безаварійної роботи транспорту, в цілому, є складовими громадської безпеки.

Порушення правил безпеки руху та експлуатації транспорту криє в собі небезпеку заподіяння шкоди здоров'ю та життю людини або господарським інтересам. Наслідками цих правопорушень бувають аварії, катастрофи, нещасні випадки з людьми, забруднення навколишнього середовища та значні матеріальні збитки, порушуються графіки руху транспортних засобів та дезорганізується робота транспортних підприємств.

2. Об'єктивна сторона характеризується протиправною поведінкою суб'єкта правопорушення; виникненням шкідливих наслідків і причинного зв'язку між порушенням правил, норм і стандартів (дією), виникненням шкідливих наслідків. Кваліфікуючими ознаками об'єктивної сторони можуть бути: повторність вчинення правопорушення або вчинення правопорушення за попереднім зговором групою осіб; настання нещасних випадків з людьми або інших тяжких наслідків; створення загрози для життя або здоров'я людей; створення аварійних умов або пошкодження транспортних засобів, вантажів, шляхів, шляхових та інших споруд чи іншого майна.

3. Суб'єктами правопорушень на транспорті можуть бути фізичні особи, які досягли 16-річного віку, а в окремих випадках особи, яким виповнилося 14 років, а також посадові особи. Суб'єктами цивільно-правових порушень можуть бути й юридичні особи, у випадках прямо передбачених законодавством юридичні особи можуть бути суб'єктами й адміністративних правопорушень (проступків).

4. Суб'єктивна сторона правопорушень на транспорті характеризується певним виявом зовнішнього протиправного діяння, в якому відображається мотив, мета та волевиявлення особи в цілому.

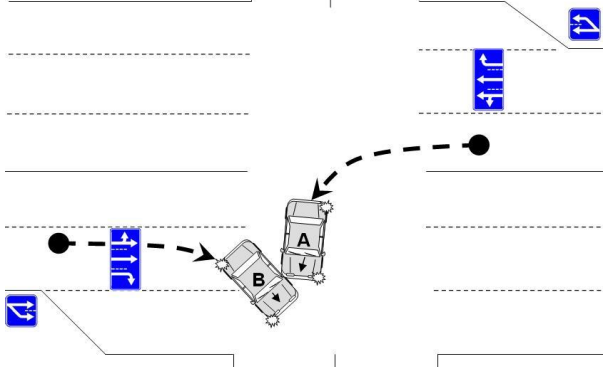
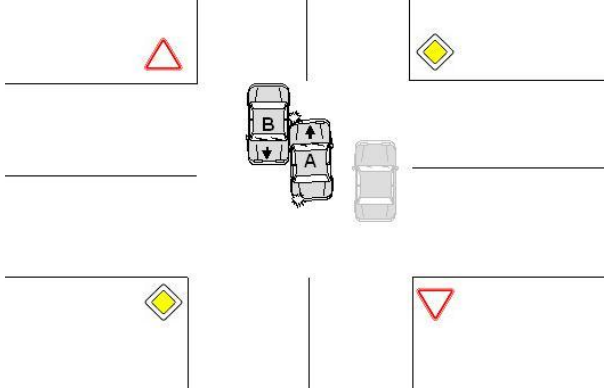
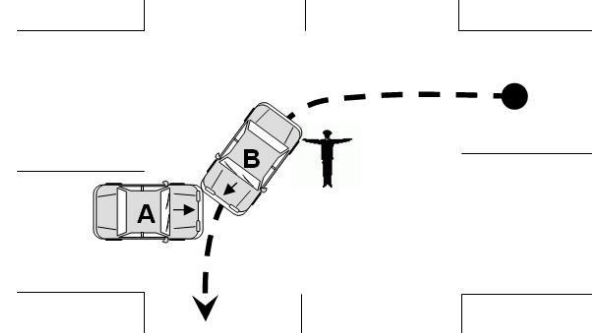
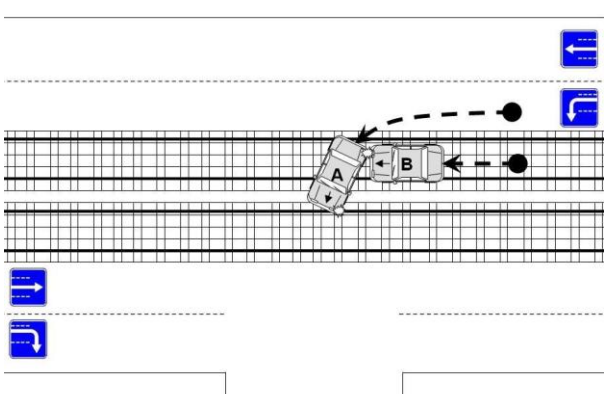
Отже, зазначений вище склад транспортних правопорушень та характеристика його складових стосується в основному кримінальних злочинів і адміністративних проступків на транспорті.

1.2 Порядок виконання роботи

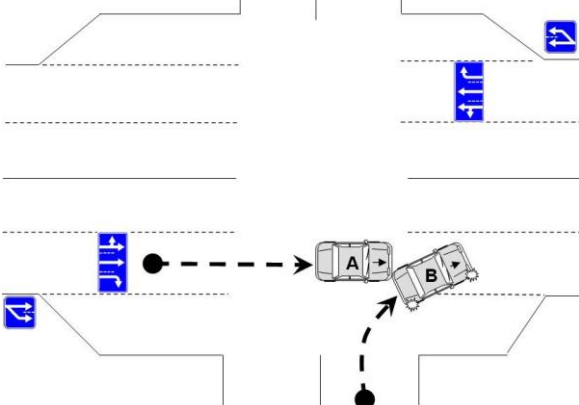
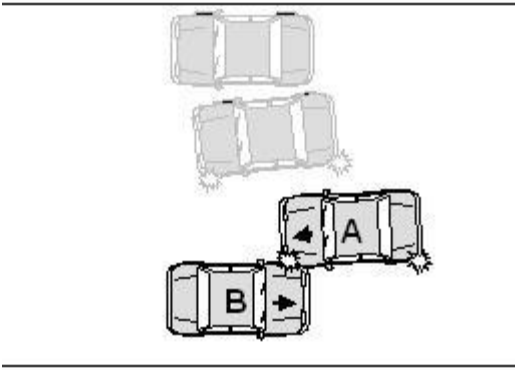
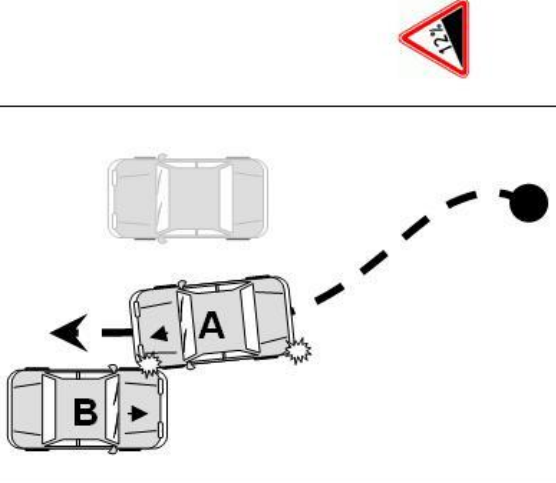
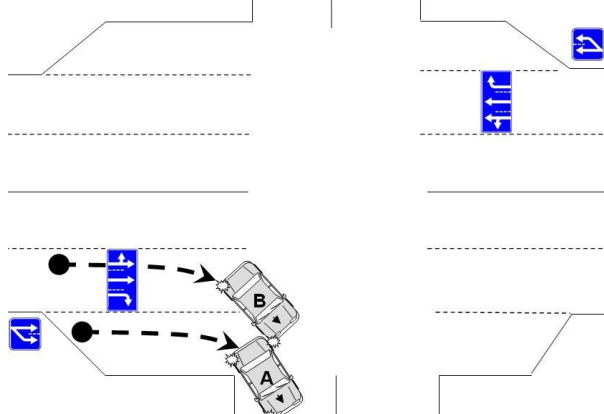
Розглянувши основні теоретичні відомості про поняття та особливості транспортних правопорушень, необхідно:

1. У звіті, у письмовій формі з зображенням схеми дорожньо-транспортної пригоди (ДТП) і тексту до неї, визначити правову поведінку учасників ДТП з розкриттям сутності проступку. Вихідні дані прийняти згідно варіанту (таблиця 1.1). Номер варіанту обирається за останньою цифрою номера залікової книжки.

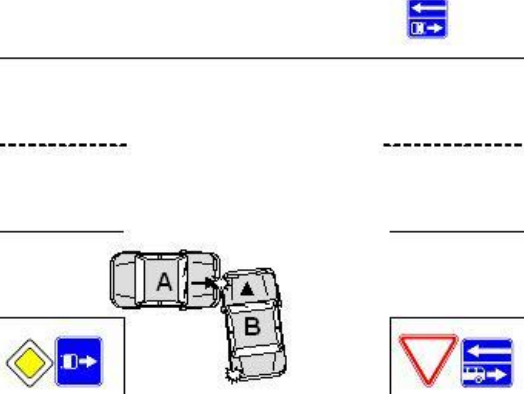
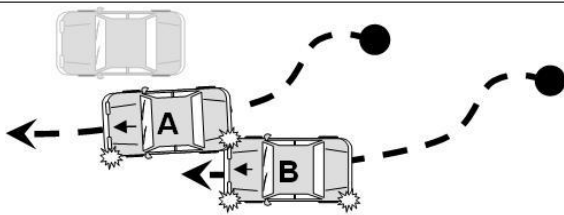
Таблиця 1.1 – Вихідні дані для визначення правової поведінки учасників дорожньо-транспортної пригоди

№ варіанту	Схема дорожньо-транспортної пригоди	Поведінка учасників ДТП
1	2	3
0		<p>A* робив поворот ліворуч, B* робив поворот праворуч із крайньої правої смуги при наявності смуги гальмування.</p>
1		<p>A виїхав на смугу зустрічного руху, при обгоні транспортного засобу на нерегульованому перехресті, при русі по дорозі, що не є головною, де зробив зіткнення з B.</p>
2		<p>A рухався на сигнал регулювальника, який дозволяє рух, B робив поворот ліворуч на заборонний сигнал регулювальника.</p>
3		<p>A робив поворот ліворуч із крайньої лівої смуги проїзної частини. B рухався по трамвайних шляхах попутного напрямку.</p>

Продовження табл. 1.1

1	2	3
4		<p>В виїжджав на дорогу не використовуючи смугу розгону. А рухався по цій дорозі прямо.</p>
5		<p>А робив обгін транспортного засобу, що у свою чергу робив обгін або об'їзд перешкоди. У процесі маневру А зробив зіткнення з В, що рухався в зустрічному напрямку.</p>
6		<p>А робив обгін транспортного засобу, наприкінці підйому, або на інших ділянках дороги з обмеженою видимістю й зробив зіткнення з В, що рухався в зустрічному напрямку.</p>
7		<p>А та В робили поворот праворуч. Причому А – зі смуги гальмування, В з крайньої правої смуги.</p>

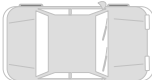
Закінчення табл. 1.1

1	2	3
8		<p>A рухався по смузі, призначеної для маршрутних транспортних засобів і позначеної знаками 5.11, 5.13.1, 5.13.2, 5.14. B при в'їзді на дорогу робив поворот ліворуч.</p>
9		<p>B почав обгін A, що перебував у процесі обгону або об'їзду.</p>

* Умовні позначки:

«**A**», «**B**» – транспортні засоби учасників ДТП;

 або – транспортні засоби, що беруть участь у ДТП;

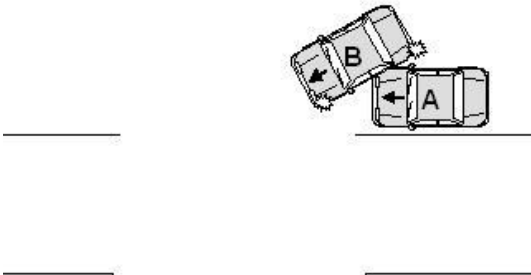
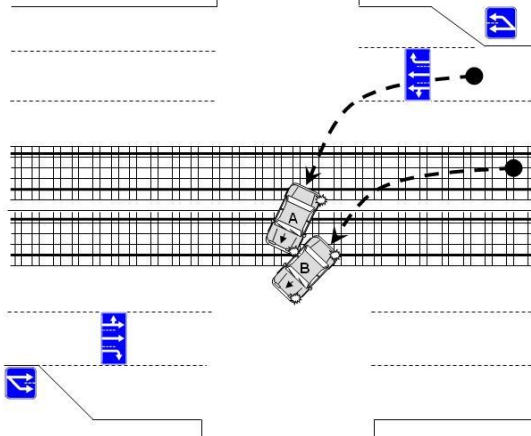
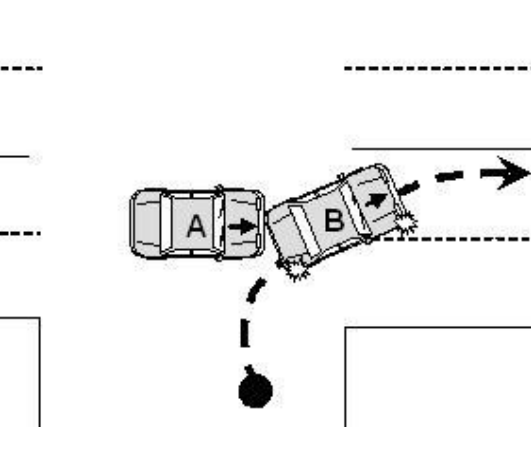
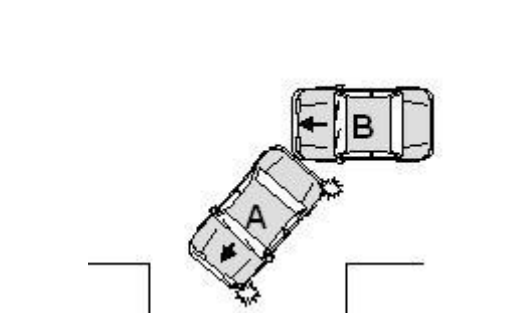
 – транспортний засіб, що не бере участь у ДТП.

 - - - – напрямок руху транспортного засобу (показано на деяких схемах для наочності);

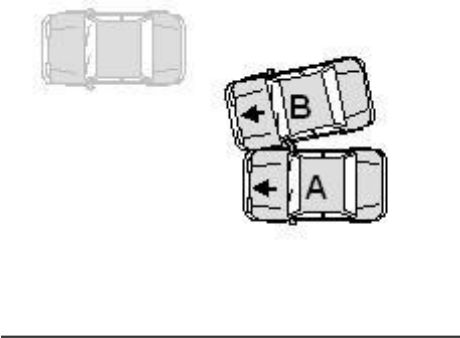
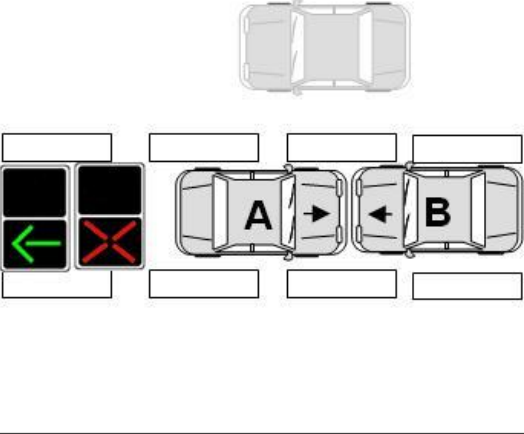
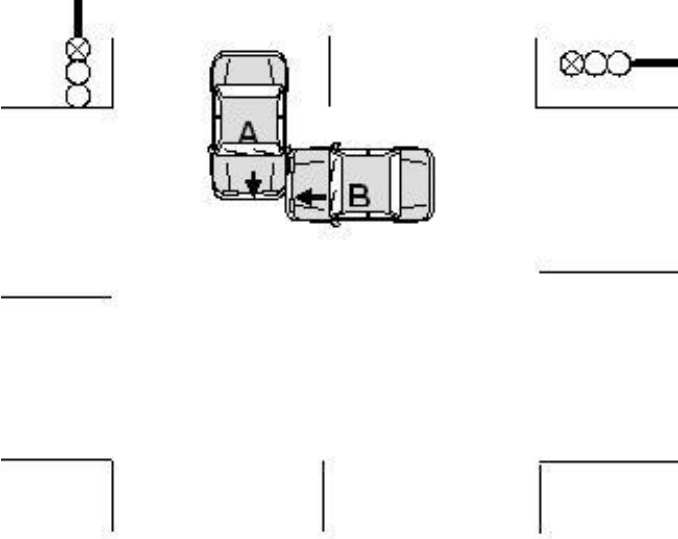
 – світлофор (палаючий сигнал відзначений хрестом);

2. У звіті, у письмовій формі визначити правову поведінку учасників ДТП з розкриттям сутності злочину. Вихідні дані прийняти згідно варіанту (таблиця 1.2).

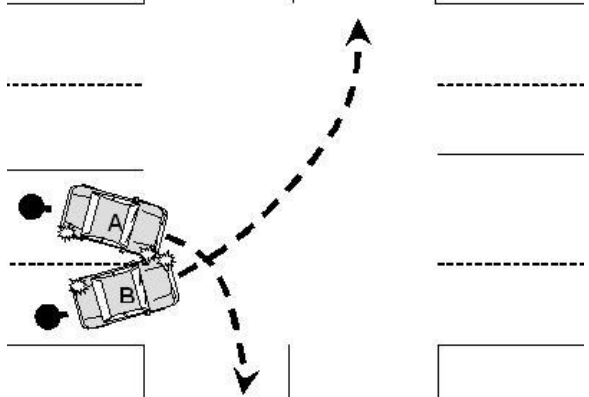
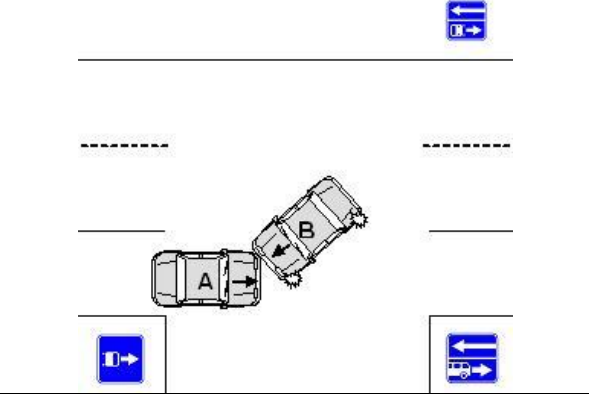
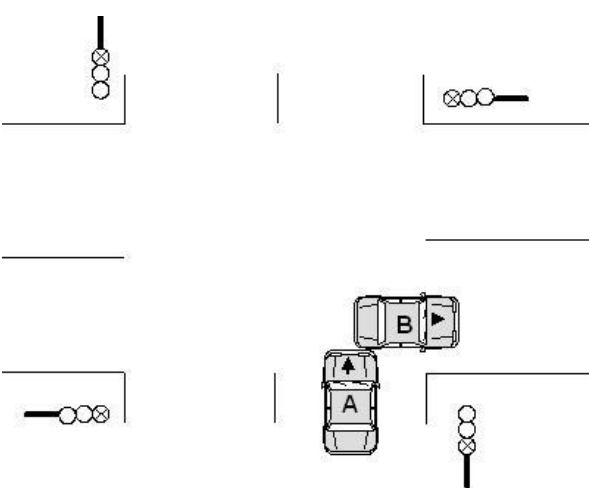
Таблиця 1.2 – Вихідні дані для визначення правової поведінки учасників дорожньо-транспортної пригоди

№ варіанту	Схема дорожньо-транспортної пригоди	Поведінка учасників ДТП
1	2	3
0		<p>Перед поворотом ліворуч В не зайняв відповідного положення й зробив зіткнення з А.</p>
1		<p>В робив поворот ліворуч із трамвайних шляхів попутного напрямку, розташованих на одному рівні з проїзною частиною, при наявності знака 5.15.1 (5.15.2). А перед поворотом ліворуч не зайняв крайню ліву смугу.</p>
2		<p>В при повороті праворуч виїхав на крайню ліву смугу, незважаючи на те, що мав можливість рухатися ближче до правого краю проїзної частини. А рухався по крайній лівій смузі з більшою швидкістю, дотримуючи вимоги ПДР.</p>
3		<p>А та В рухалися в одному напрямку в одному ряді. А приступився до повороту ліворуч.</p>

Продовження табл. 1.2

1	2	3
4		<p>В приступив до обгону не переконавшись в тому, що сусідня смуга того ж напрямку вільна (по ній рухається А).</p>
5		<p>При здійсненні обгону попутного транспортного засобу В виїхав на смугу проїзної частини, напрямок руху якої може змінюватися. А рухався по тій же смузі на розв'язний сигнал реверсивного світлофора.</p>
6		<p>А рухався на сигнал світлофора, який дозволяє йому рухатися, В рухався на заборонений сигнал світлофора.</p>

Закінчення табл. 1.2

1	2	3
7		<p>А повертав праворуч, перебуваючи ліворуч від В. При цьому В повертав ліворуч.</p>
8		<p>А рухався по смузї, призначеній для маршрутних транспортних засобів і позначеній знаками 5.11, 5.13.1, 5.13.2, 5.14. В робив поворот ліворуч.</p>
9		<p>А рухався на сигнал світлофора, який дозволяє йому рухатися, і не звільнив дорогу В, що завершував рух через перехрестя.</p>

3. Зробити висновки відповідно виконаного завдання.

1.3 Контрольні питання:

1. Що таке правопорушення?
2. Що таке транспортні правопорушення?
3. Основні групи транспортних правопорушень та критерії їх оцінки.
4. Дати аналіз складу транспортних правопорушень.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 2 (4 ГОДИНИ)

Адміністративна відповідальність за правопорушення, які скоєні водіями транспортних засобів

Мета заняття:

1. Ознайомитися з загальними умовами застосування адміністративної відповідальності до водіїв.
2. Розглянути правопорушення, які відносяться до правопорушень, що вчиняються особами, які керують транспортними засобами.
3. Ознайомитися з відповідальністю передбаченою за кожне правопорушення.

Завдання на заняття:

1. Навчитися розробляти склад адміністративного правопорушення скоєного особами, які керують транспортними засобами.

2.1 Теоретичні відомості

Адміністративну відповідальність можна визначити як реалізацію адміністративно-правових санкцій, застосування уповноваженим органом чи посадовою особою адміністративних стягнень до громадян і юридичних осіб, що вчинили правопорушення.

До адміністративної відповідальності притягується особа, що вчинила адміністративне правопорушення. Загальне визначення адміністративного правопорушення наведено в ст. 9 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП), згідно з яким адміністративним правопорушенням (проступком) визнається протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність, що посягає на громадський порядок, власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління, і за яку законом передбачено адміністративну відповідальність. Адміністративна відповідальність за правопорушення, передбачені КУпАП, настає, якщо ці порушення за своїм характером не тягнуть за собою кримінальної відповідальності [2].

Адміністративне правопорушення з погляду його складу може бути проаналізоване у такий спосіб. Структура цього складу містить: 1) об'єкт правопорушення; 2) об'єктивну сторону правопорушення; 3) суб'єкт правопорушення; 4) суб'єктивну сторону правопорушення. Всі перераховані ознаки визначають у сукупності склад адміністративного правопорушення (проступку).

Об'єкт адміністративного правопорушення – це те, на що спрямоване посягання. Адміністративний проступок завдає шкоди або створює загро-

зу суспільним відносинам, які й становлять об'єкт проступку.

Об'єктивну сторону адміністративного правопорушення характеризують ознаки, які визначають акт зовнішньої поведінки правопорушника. До них належать діяння (дія чи бездіяльність), його шкідливі наслідки, причинний зв'язок між діянням і наслідками, місце, час, умови, спосіб, знаряддя та засоби вчинення проступку.

Дія – це протиправне, вольове, активне поведження особи, що заподіяла або створює погрозу заподіяння шкоди суспільним відносинам, які охороняються Законом.

Бездіяльність – це протиправне, вольове, пасивне поведження особи, що заподіяла або створює погрозу заподіяння шкоди суспільним відносинам, які охороняються.

Основною та обов'язковою ознакою об'єктивної сторони є діяння, відсутність його виключає склад будь-якого адміністративного правопорушення. Місце, час, умови, спосіб, знаряддя та засоби вчинення проступку можуть бути обов'язковими ознаками, якщо їх включено до конкретного складу проступку. В інших випадках вони можуть визнаватися обставинами, які пом'якшують або обтяжують відповідальність.

Суб'єктивну сторону адміністративного правопорушення становить пов'язана із його вчиненням психічна діяльність особи. До ознак, які характеризують суб'єктивну сторону правопорушення, належать вина, мотив і мета вчинення правопорушення.

Вина – основна й обов'язкова ознака суб'єктивної сторони будь-якого адміністративного проступку. Це психічне ставлення особи до вчиненого нею суспільно шкідливого діяння та його наслідків, яке виявляється у формі наміру або необережності. Поняття цих форм вини розкривається в статтях 10 та 11 КУпАП. Мотив і мета вчинення адміністративного правопорушення – факультативні ознаки суб'єктивної сторони складу проступку. Під мотивом розуміється усвідомлене особою внутрішнє спонукання, яким вона керувалася під час вчинення проступку. Мета – це протиправний результат, наслідок, якого прагне досягти особа вчиненням адміністративного правопорушення. Мотив і мета частіше за все до складу проступку не входять, хоча в деяких випадках лише вчинення діяння з певним мотивом або метою становить склад адміністративного правопорушення.

Суб'єктом адміністративного правопорушення чинний КУпАП визнає фізичну осудну особу, яка досягла на момент вчинення проступку віку, з якого настає адміністративна відповідальність.

Ознаки, які характеризують суб'єкта проступку, поділяють на загальні й спеціальні. Перші властиві будь-якому суб'єктові. Суб'єктом

проступку може бути, по-перше, лише фізична особа, людина (громадянин України, іноземець, особа без громадянства). По-друге, суб'єктом адміністративного проступку може бути не будь-яка особа, а лише осудна. В законодавстві про адміністративні правопорушення не розкривається поняття осудності, воно впливає з визначення неосудності. В ст. 20 КУпАП під неосудністю розуміється стан, в якому особа не могла усвідомлювати свої дії або керувати ними внаслідок хронічної душевної хвороби, тимчасового розладу психічної діяльності, слабоумства чи іншого хворобливого стану. З огляду на це можна зробити висновок, що осудність – це здатність особи усвідомлювати свої дії і керувати ними, а значить і нести за них відповідальність. По-третє, суб'єктом проступку може бути особа, яка досягла на момент вчинення адміністративного правопорушення шістнадцятирічного віку.

Крім цих загальних ознак у конкретних складах, суб'єкт правопорушення може характеризуватися ще й додатковими специфічними властивостями. Такі суб'єкти називаються спеціальними. До них можна віднести, наприклад, посадових осіб, водіїв, керівників, капітанів суден, батьків, військовозобов'язаних тощо.

Стаття 121. Порушення водіями правил експлуатації транспортних засобів, правил користування ременями безпеки або мотошоломами

Об'єктом цих правопорушень є відношення, які забезпечують безпеку дорожнього руху та встановлений порядок використання транспортних засобів. Правовими актами, які регулюють відносини в означеній сфері, є закони України «Про дорожній рух», «Про автомобільний транспорт», «Про міський електричний транспорт», «Про міліцію», Правила дорожнього руху та інші.

Об'єктивна сторона правопорушень, передбачених цією статтею полягає у: керуванні водіями транспортними засобами, що мають несправності гальмової системи або рульового управління, а також з технічними несправностями з якими, згідно з встановленими правилами, експлуатація їх забороняється; переобладнаними з порушенням відповідних правил, нормативів і стандартів, або такими, що своєчасно не пройшли державний технічний огляд; користування ременями безпеки або мотошоломами; не зареєстрованими або не перереєстрованими у встановленому порядку, з підробленим номерним знаком, без номерного знака або з номерним знаком, що не належить цьому засобу чи не відповідає вимогам стандарту, або з умисно прихованим номерним знаком, а так само у перевезенні водіями транспортних засобів, що працюють у режимі маршрутних таксомоторів або здійснюють міжміські

чи міжнародні перевезення пасажирів понад зазначену у реєстраційних документах на транспортний засіб або передбачену технічною характеристикою транспортного засобу кількість місць для сидіння [3].

Суб'єктивна сторона правопорушень, передбачених коментованою статтею – намір або необережність.

Суб'єктом правопорушення може бути лише водій транспортного засобу. Відповідно до ст. 15 Закону України «Про дорожній рух» право на керування транспортними засобами надається: мототранспортними засобами і мотоколясками – з шістнадцятирічного віку; автомобілями всіх видів і категорій (за винятком автобусів і вантажних автомобілів, обладнаних для перевезення більше восьми пасажирів), трамваями і тролейбусами – з вісімнадцятирічного віку; автобусами і вантажними автомобілями, обладнаними для перевезення більше восьми пасажирів, – з дев'ятнадцятирічного віку.

Стаття 121-1. Експлуатація водіями транспортних засобів, номери агрегатів яких не відповідають записам у реєстраційних документах

Об'єктом цих правопорушень є відношення, які забезпечують встановлений порядок реєстрації транспортних засобів.

Об'єктивна сторона правопорушення включає експлуатацію водіями транспортних засобів, номери агрегатів яких не відповідають записам у реєстраційних документах, а також транспортних засобів, номери агрегатів яких знищені або підроблені.

Суб'єктивна сторона правопорушення характеризується наявністю вини у формі наміру.

Суб'єктом правопорушення може бути лише водій транспортного засобу [3].

Стаття 121-2. Порушення правил перевезення пасажирів при наданні послуг з перевезення пасажирів

Об'єктом цих правопорушень є відношення, які забезпечують безпеку перевезення пасажирів при наданні послуг з перевезення пасажирів.

Об'єктивна сторона даних правопорушень характеризується наявністю однієї ознаки – діянням. Діяння виражається в дії, а саме:

– у перевезенні водіями транспортних засобів, які працюють у режимі маршрутних таксі, пасажирів, понад максимальну кількість, що передбачена технічною характеристикою транспортного засобу, а також у перевезенні водіями транспортних засобів, які здійснюють міжміські або міжнародні перевезення, пасажирів, кількість яких перевищує кількість місць для сидіння, що передбачена технічною характеристикою

транспортного засобу або вказане в реєстраційних документах на даний транспортний засіб;

– у порушенні водіями транспортних засобів, які працюють у режимі маршрутних таксі, правил зупинки при здійсненні посадки (висадження) пасажирів;

– у перевезенні пасажирів на автобусному маршруті довжиною більше п'ятисот кілометрів одним водієм.

Суб'єктивна сторона правопорушень виражається у намірі. При навмисному здійсненні цих дій особа усвідомлює їхню небезпеку й протиправність і бажає їх здійснити (навмисно).

Суб'єктом зазначених правопорушень може бути особа фізична, осудна, що досягла 16-літнього віку [3].

Стаття 122. Перевищення водіями транспортних засобів встановлених обмежень швидкості руху, проїзд на заборонний сигнал регулювання дорожнього руху та порушення правил інших правил дорожнього руху

Об'єктом цих правопорушень є відношення, які забезпечують безпеку дорожнього руху транспорту.

Об'єктивна сторона правопорушень, передбачених коментованою статтею, містить такі склади: перевищення водіями транспортних засобів встановлених обмежень швидкості руху транспортних засобів більш як на двадцять кілометрів за годину, порушення вимог дорожніх знаків та розмітки проїзної частини доріг, правил перевезення вантажів, буксирування транспортних засобів, зупинки, стоянки, проїзду пішохідних переходів, ненадання переваги у русі пішоходам на нерегульованих пішохідних переходах, а також порушення встановленої для транспортних засобів заборони рухатися тротуарами чи пішохідними доріжками; порушення водіями транспортних засобів правил проїзду перехресть, зупинок транспортних засобів загального користування, проїзд на заборонний сигнал світлофора або жест регулювальника, ненадання переваги в русі маршрутним транспортним засобам, порушення правил обгону й зустрічного роз'їзду, безпечної дистанції або інтервалу, розташування транспортних засобів на проїзній частині, порушення правил руху автомагістралями, користування зовнішніми освітлювальними приладами або попереджувальними сигналами при початку руху чи зміні його напрямку, використання цих приладів та їх переобладнання з порушенням вимог відповідних стандартів, користування водієм під час руху транспортного засобу засобами зв'язку, не обладнаними технічними пристроями, що дозволяють вести перемови без допомоги рук (за винятком водіїв оперативних транспортних засобів

під час виконання ними невідкладного службового завдання), а також порушення правил навчальної їзди; перевищення водіями транспортних засобів встановлених обмежень швидкості руху транспортних засобів більш як на п'ятдесят кілометрів за годину, ненадання переваги в русі транспортним засобам аварійно-рятувальних служб, швидкої медичної допомоги, пожежної охорони, міліції, що рухаються з увімкненими спеціальними світловими або звуковими сигнальними пристроями, а також порушення правил зупинки, стоянки, що створюють перешкоди дорожньому руху або загрозу безпеці руху.

Суб'єктивна сторона правопорушення полягає у наявності наміру або необережності.

Суб'єктом правопорушення може бути лише водій транспортного засобу [3].

Стаття 122-4. Залишення місця дорожньо-транспортної пригоди

Об'єктом цих правопорушень є відношення, які забезпечують безпеку дорожнього руху транспорту.

Об'єктивна сторона правопорушень, передбачених цією статтею полягає у: залишенні водіями транспортних засобів, іншими учасниками дорожнього руху, які порушили встановлені правила, місця дорожньо-транспортної пригоди, до якої вони причетні.

Суб'єктивна сторона правопорушень, передбачених коментованою статтею, є наміром.

Суб'єктом правопорушення може бути лише водій транспортного засобу [3].

Стаття 123. Порушення водіями транспортних засобів правил проїзду залізничних переїздів

Об'єктом цього правопорушення є суспільні відносини у сфері забезпечення безпеки дорожнього та залізничного руху.

Об'єктивна сторона правопорушення полягає у: в'їзді водіїв на залізничний переїзд на заборонений сигнал світлофора або жест регулювальника чи чергового по переїзду, при закритому шлагбаумі або коли до переїзду наближається поїзд; інші порушення правил проїзду залізничних переїздів, крім перелічених вище.

Суб'єктивна сторона правопорушення характеризується наявністю вини у формі наміру або необережності.

Суб'єктом правопорушення є водій транспортного засобу [3].

Стаття 124. Порухнення правил дорожнього руху, що спричинило пошкодження транспортних засобів, вантажу, автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів, дорожніх споруд чи іншого майна

Об'єктом цього правопорушення є суспільні відносини у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху транспорту.

Об'єктивна сторона правопорушення характеризується трьома ознаками: діяннями, наслідками у вигляді майнової шкоди та наявністю причинного зв'язку між порушенням правил дорожнього руху та виникненням наслідків у вигляді майнової шкоди.

Діяння полягає у порушенні учасниками дорожнього руху правил дорожнього руху, що спричинило пошкодження транспортних засобів, вантажу, автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів, дорожніх споруд чи іншого майна.

Суб'єктивна сторона правопорушення характеризується наявністю вини у формі наміру або необережності.

Суб'єктом правопорушення може бути лише водій транспортного засобу [3].

Стаття 126. Керування транспортними засобами особами, які не мають відповідних документів або не пред'явили їх для перевірки

Об'єктом цих правопорушень є відношення, які забезпечують встановлений порядок отримання права на керування транспортним засобом, суспільні відносини у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху транспорту, а також суспільні відносини у сфері власності.

Об'єктивна сторона правопорушення полягає у: керуванні транспортними засобами водіями, які не мають при собі або не пред'явили чи не передали для перевірки посвідчення водія відповідної категорії, талона до нього, реєстраційних та інших документів, що підтверджують право користування чи розпорядження транспортним засобом, а у випадках, передбачених законодавством, належно оформленого дорожнього (маршрутного) аркушу або документів на вантаж, що перевозиться, ліцензійної картки на транспортний засіб, а також поліса (договору) обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (страхового сертифіката «Зелена картка»); керуванні транспортним засобом особою, яка не має права керування таким транспортним засобом, або передача керування транспортним засобом особі, яка не має права керування таким транспортним засобом; керуванні транспортним засобом особою, позбавленою права керування транспортними засобами.

Суб'єктивна сторона правопорушення характеризується наявністю вини у формі наміру або необережності.

Суб'єктом правопорушення є водій транспортного засобу [3].

Стаття 130. Керування транспортними засобами або суднами особами, які перебувають у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції

Об'єктом цього правопорушення є суспільні відносини у сфері забезпечення безпеки руху дорожнього, річного та морського транспорту.

Об'єктивна сторона правопорушення полягає у: керуванні транспортними засобами особами в стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції, а також передача керування транспортним засобом особі, яка перебуває в стані такого сп'яніння чи під впливом таких лікарських препаратів, а так само відмова особи, яка керує транспортним засобом, від проходження, відповідно до встановленого порядку, огляду на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння, або щодо вживання лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції; вживанні водієм транспортного засобу після дорожньо-транспортної пригоди за його участю алкоголю, наркотиків, а також лікарських препаратів, виготовлених на їх основі (крім тих, що входять до офіційно затвердженого складу аптечки або призначені медичним працівником), або після того, як транспортний засіб був зупинений на вимогу працівника міліції, до проведення уповноваженою особою медичного огляду з метою встановлення стану алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо вживання лікарських препаратів, що знижують його увагу та швидкість реакції, чи до прийняття рішення про звільнення від проведення такого огляду.

Суб'єктивна сторона правопорушень, передбачених коментованою статтею, характеризується наявністю прямого наміру.

Суб'єктом правопорушення може бути лише водій транспортного засобу [3].

Стаття 133-1. Порушення правил надання послуг і вимог безпеки при наданні послуг з перевезення пасажирів або вантажів автомобільним транспортом

Об'єктом розглянутих правопорушень є відносини, що забезпечують безпеку надання послуг з перевезення пасажирів або вантажів автомобільним транспортом.

З об'єктивної сторони правопорушення виражається у: здійсненні регулярних перевезень пасажирів на постійних маршрутах без укладання договору на перевезення пасажирів автомобільним транспортом або без паспорта маршруту; порушенні правил надання послуг з перевезення

організованих груп дітей або туристів; відхиленні від установленого маршруту руху автобуса або маршрутного таксомотора, не заїзд на автостанцію (автовокзал), якщо такий заїзд передбачений розкладом руху автобуса або маршрутного таксомотора; здійсненні перевезень пасажирів таксі, у яких не встановлений або не працює таксометр; відсутність візуальної або гучномовної інформації для пасажирів про відправлення, прибуття автобусів, вартості проїзду, правилах надання послуг і пільгах на пасажирському автотранспорті, відсутність візуальної інформації для пасажирів в автобусах і маршрутних таксомоторах, передбаченої Правилами надання послуг пасажирського автомобільного транспорту; порушенні встановленого режиму роботи й відпочинку водіїв; необґрунтованій відмові від передбаченої законом пільгового перевезення громадян; зберіганні транспортних засобів, які використовуються для перевезення пасажирів на комерційній основі, поза встановленими місцями їхньої стоянки; перевезенні пасажирів або вантажів водієм, що не пройшов щозмінного предрейсового медичного огляду водіїв транспортних засобів, або перевезення без проведення предрейсового контролю технічного стану транспортних засобів.

Правопорушення є закінченим з моменту здійснення діяння.

Суб'єктивна сторона розглянутих правопорушень виражається в намірі або необережності.

Суб'єктом правопорушень є посадові особи, відповідальні за виконання правил надання послуг з перевезення пасажирів або вантажів автомобільним транспортом, а також водії, що надають дані послуги [3].

2.2 Порядок виконання роботи

Розглянувши основні теоретичні відомості про загальні умови застосування адміністративної відповідальності до водіїв та правопорушення, які вони вчиняють, необхідно:

1. Використовуючи результати, які отримані у практичній роботі № 1, розробити склад адміністративного проступку.
2. Використовуючи теоретичні відомості, відповідно до складу адміністративного проступку, визначити статтю КУпАП, за якою треба притягнути суб'єкта до відповідальності.
3. Зробити висновки відповідно до виконаного завдання.

2.3 Контрольні питання:

1. Що таке адміністративне правопорушення? Склад адміністративного правопорушення?
2. Перелічити загальні умови застосування адміністративної

відповідальності до водіїв.

3. Перелічити правопорушення, які відносяться до правопорушень, що вчиняються особами, які керують транспортними засобами.

4. Яка відповідальність передбачена за правопорушення згідно зі статтями 121, 121-1, 121-2, 122, 122-4, 123, 124, 126, 130, 133-1 КУпАП?

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 3 (8 ГОДИН)

Оформлення справ про порушення Правил дорожнього руху особами, що управляють транспортними засобами

Мета заняття:

1. Ознайомитися з порядком оформлення працівниками Державтоінспекції МВС матеріалів про адміністративні порушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху.

Завдання на заняття:

1. Навчитися оформляти матеріали, які пов'язані з порушенням Правил дорожнього руху водіями транспортних засобів.

3.1 Теоретичні відомості

Підставою для притягнення до адміністративної відповідальності є протокол про адміністративне правопорушення, складений уповноваженою на те посадовою особою або представником громадської організації відповідно до вимог ст. 256 КУпАП [2].

Протокол – це офіційний документ, відповідним чином оформлений уповноваженою особою про вчинення діяння, яке містить ознаки правопорушення, передбаченого КУпАП.

У протоколі про адміністративне правопорушення (Додаток В) зазначаються: дата й місце його складання, посада, прізвище, ім'я, по батькові особи, яка склала протокол; відомості про особу порушника; місце, час вчинення й суть адміністративного правопорушення; нормативний акт, який передбачає відповідальність за дане правопорушення; прізвища, адреси свідків і потерпілих, якщо вони є; пояснення порушника; інші відомості, необхідні для розгляду справи. Якщо правопорушенням заподіяно матеріальну шкоду, про це також зазначається в протоколі [4].

Протокол підписується особою, яка його склала, і особою, яка вчинила адміністративне правопорушення; за наявності свідків і потерпілих протокол може бути підписано також і цими особами. У тому

випадку, якщо обвинувачуваний відмовляється підписувати протокол, у ньому робиться відповідний запис. При цьому він має право дати пояснення та зауваження щодо змісту протоколу, а також викласти мотиви своєї відмови від його підписання, які додаються до протоколу, з відповідною поміткою в ньому (найнадійніший спосіб – на зворотньому боці бланка протоколу) [4].

У разі виявлення правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху працівник Державтоінспекції МВС відповідно до статті 255 КУпАП складає протокол про адміністративне правопорушення (Додаток В) у двох примірниках копію якого під підпис вручає особі, яка притягається до адміністративної відповідальності, роз'яснює порушникові його права й обов'язки відповідно до статті 63 Конституції України та статті 268 КУпАП.

У разі складання протоколу про адміністративні правопорушення, які передбачені статтями 124-1, частинами другою та третьою статті 126, частиною третьою статті 127, частиною першою статті 127-1, статтями 128-129, 132-1, частиною шостою статті 133-1, частинами першою – третьою статті 140 КУпАП, начальник або заступник начальника Державтоінспекції МВС, командир окремого підрозділу дорожньо-патрульної служби Державтоінспекції МВС чи його заступник виносить постанову в справі про адміністративне правопорушення відповідно до вимог статті 283 КУпАП.

За адміністративні правопорушення, які передбачені частинами першою – п'ятою статті 121, статтями 121-1, 121-2, частинами першою, другою статті 122, частинами першою, другою статті 123, статтею 125, частиною першою статті 126, частинами першою, другою статті 127 та частинами третьою, восьмою, дев'ятою статті 133-1 КУпАП працівники Державтоінспекції МВС, які мають спеціальні звання, відповідно до своїх функціональних обов'язків самостійно виносять постанови в справах про адміністративні правопорушення.

До протоколу про адміністративне правопорушення долучаються:

– письмові пояснення свідків правопорушення, у разі їх наявності. У разі оформлення протоколу про адміністративне правопорушення, передбаченого частиною четвертою статті 122, частиною третьою статті 123, частинами першою – четвертою статті 130 КУпАП, наявність свідків є обов'язковою;

– акт перевірки технічного стану транспортного засобу (Додаток А);
– акт огляду та тимчасового затримання транспортного засобу (Додаток Б). У разі тимчасового вилучення посвідчення водія (стаття 265-1 КУпАП), талона про проходження державного технічного огляду або ліцензійної картки на транспортний засіб (стаття 265-3 КУпАП)

робиться відповідний запис у протоколі про адміністративне правопорушення.

При вчиненні особою будь-якого з порушень, передбачених частинами першою – шостою статті 121, частинами першою, другою статті 128 та частинами першою – третьою статті 130 КУпАП, за кожне порушення складається окремий протокол про адміністративне правопорушення.

При складанні протоколу про адміністративні правопорушення, передбачені статтями 139, 140 КУпАП, до нього може додаватись акт обстеження ділянки вулично-дорожньої мережі з відповідними замірами та схемою про:

- пошкодження шляхів, залізничних переїздів, інших шляхових споруд, трамвайних колій чи технічних засобів регулювання дорожнього руху;

- самовільне знімання, закриття чи встановлення технічних засобів регулювання дорожнього руху;

- перешкоду для дорожнього руху, у тому числі забруднення шляхового покриття;

- пошкодження асфальтобетонного покриття доріг унаслідок руху машин на гусеничному ході;

- умови та стан шляху, які загрожують безпеці дорожнього руху;

- порушення нормативів щодо обладнання на дорогах місць проведення ремонтних робіт, залишення дорожніх машин, будівельних матеріалів, конструкцій тощо;

- порушення або невиконання правил на підприємствах, в установах та організаціях під час розроблення та виготовлення транспортних засобів і деталей до них або інших предметів їх додаткового обладнання, під час проектування, реконструкції та ремонту шляхів, залізничних переїздів, інших шляхових споруд [4].

Водії та інші особи, які керують транспортними засобами, стосовно яких є достатні підстави вважати, що вони перебувають у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції, підлягають відстороненню від керування цими транспортними засобами та огляду на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції (частина перша статті 266 КУпАП).

Результати огляду, проведеного в присутності двох свідків працівником Державтоінспекції МВС з використанням спеціальних технічних засобів, дозволених до застосування МОЗ і Держспоживстандартом, зазначаються в протоколі про проведення огляду на стан сп'яніння (Додаток Г).

У разі проведення огляду в закладах охорони здоров'я висновок про його результати долучається до протоколу про адміністративне правопорушення.

У разі відмови водія транспортного засобу від проведення огляду в закладі охорони здоров'я, посадова особа Державтоінспекції МВС у присутності двох свідків складає протокол про адміністративне правопорушення, у якому зазначає ознаки сп'яніння й дії водія щодо ухилення від огляду.

У разі порушення учасниками дорожнього руху правил дорожнього руху, що спричинило пошкодження транспортних засобів, вантажу, автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів, дорожніх споруд чи іншого майна, на місці ДТП складається протокол про адміністративне правопорушення стосовно цих осіб, до якого додаються:

- схема місця ДТП, що підписується особами, які брали участь в огляді, та працівником Державтоінспекції МВС;
- пояснення учасників пригоди та свідків (у разі їх наявності);
- показання технічних приладів та засобів фотоспостереження і відеоспостереження;
- інші матеріали, які необхідні для прийняття рішення в справі.

У випадках, коли учасникам ДТП заподіяні тілесні ушкодження, викликається слідчий для проведення огляду місця події відповідно до вимог Кримінально-процесуального кодексу України [4].

Одночасно на місці оформлення відповідних документів про адміністративні правопорушення водіям видаються довідки про пошкодження транспортних засобів. Копія схеми або фотографії з місця ДТП надаються учасникам пригоди за їх письмовою заявою в підрозділі Державтоінспекції МВС, працівники якого оформили зазначене ДТП.

Якщо на місці ДТП працівник Державтоінспекції МВС не може об'єктивно визначити особу, яка скоїла адміністративне правопорушення, передбачене статтею 124 КУпАП, або відсутні прямі докази її вини, оформлені матеріали ДТП протягом доби передаються для подальшого розгляду інспектору з дізнання підрозділу Державтоінспекції МВС, на території обслуговування якого сталася пригода, або особі, яка виконує його обов'язки.

Інспектор з дізнання підрозділу Державтоінспекції МВС або особа, яка виконує його обов'язки, під час розгляду матеріалів ДТП повинен у найкоротший, але не більше одного місяця з моменту скоєння ДТП, термін, установити всі обставини його скоєння, ужити інших заходів щодо об'єктивного визначення особи (осіб), яка (які) скоїли адміністративне правопорушення, передбачене статтею 124 КУпАП, скласти відносно такої особи (осіб) протокол (и) про адміністративне правопорушення та в п'ятиденний термін надіслати його до відповідного суду.

Якщо для об'єктивного розгляду матеріалів ДТП необхідне залучення експерта, інспектором з дізнання підрозділу Державтоінспекції МВС або особою, яка виконує його обов'язки, у триденний термін з моменту скоєння ДТП готується відповідний лист до регіонального підрозділу Науково-дослідного експертно-криміналістичного центру при МВС з переліком питань, які треба з'ясувати для прийняття об'єктивного рішення в справі.

Якщо внаслідок ДТП немає потерпілих та не завдано матеріальної шкоди третім особам, а транспортні засоби можуть безпечно рухатися, водії (за наявності взаємної згоди в оцінці обставин скоєного) можуть прибути до найближчого підрозділу Державтоінспекції МВС або в орган чи підрозділ міліції, на території обслуговування якого сталася пригода, для оформлення відповідних матеріалів, попередньо склавши самостійно схему місця ДТП та підписавши її особисто.

Працівник Державтоінспекції МВС здійснює огляд транспортних засобів та діє відповідно до вимог Інструкції [4]. Схема місця ДТП, складена водіями транспортних засобів, долучається до матеріалів справи.

Складений протокол надсилається органу, уповноваженому розглядати справу про адміністративне правопорушення.

Розглянувши справу про адміністративне правопорушення, орган або посадова особа відповідно до ст. 283 КУпАП виносить постанову за справою про адміністративне правопорушення (Додаток Д).

Протокол не складається у випадках, коли відповідно до закону штраф накладається й стягується, а попередження фіксується на місці вчинення правопорушення (ст. 258 КпАП).

На автомобільних дорогах і вулицях можуть бути перевірені КТЗ незалежно від їх призначення, місця реєстрації та належності, крім автомобілів: швидкої медичної допомоги, оперативних та аварійно-рятувальних служб, військових і дипломатичних представництв, консульських установ іноземних держав, а також тих, що рухаються в колонах.

За результатами перевірки складається Акт перевірки технічного стану колісного транспортного засобу (далі – Акт перевірки) за формою, наведеною у додатку А, копія якого надається водієві КТЗ [4].

Перевірка технічного стану КТЗ здійснюється в місцях, де їх зупинка й стоянка не заборонені ПДР та вони не створюють перешкоди в дорожньому русі іншим учасникам.

Зупинення й перевірка КТЗ здійснюється у випадку наявних ознак, що свідчать про їх технічну несправність або забруднення ними навколишнього середовища. Час на проведення перевірки одного КТЗ не повинен перевищувати 20 хв.

Технічний стан та обладнання КТЗ під час їх експлуатації перевіряється візуально та з використанням засобів вимірювальної техніки відповідно до ДСТУ 3649-97 «Засоби транспортні дорожні. Експлуатаційні вимоги безпеки до технічного стану та методи контролю» без втручання в роботу (розбирання) вузлів та агрегатів КТЗ, які перевіряються.

У разі незгоди водія з результатами перевірки КТЗ, а також перевірки КТЗ, які належать іноземцям, застосовуються засоби фото- і кінозйомки, відеозйомки для збереження результатів цієї перевірки. Візуально перевіряються складові частини КТЗ, перелічені в підпунктах b, f, g, h, і пункту 14 Акта перевірки.

З використанням засобів вимірювальної техніки перевіряються складові частини КТЗ, перелічені в підпунктах a, c, d, e, f пункту 14 Акта перевірки. Складений працівником ДАІ Акт перевірки не є підставою для оформлення результатів проведення державного технічного огляду.

У разі виявлення технічних несправностей складових частин КТЗ, перелічених у підпунктах a, c, d, e, g, h пункту 14 Акта перевірки, працівник ДАІ робить відповідну відмітку в пункті 16 Акта перевірки, а також складає протокол про адміністративне правопорушення.

Здійснення контролю технічного стану КТЗ під час їх експлуатації не належить до переліку платних послуг, які можуть надаватися органами та підрозділами Міністерства внутрішніх справ, і кошти за це не стягуються. Результати перевірки, проведеної працівником ДАІ, можуть бути оскаржені в установленому законодавством порядку.

Записи в Акті перевірки мають бути чіткими, розбірливими, а прізвище, ім'я та по батькові водія КТЗ, його місце проживання, а також прізвище, ім'я та по батькові особи, яка склала Акт перевірки, записуються друкованими літерами.

Під час заповнення пункту 12 Акта перевірки навпроти певного типу КТЗ, що перевіряється, проставляється відмітка «Х».

У пункті 14 Акта перевірки під час перевірки технічного стану заповнюються підпункти a, b, c, d, e, f, g, h, i, j, в одній з трьох граф (перевірено, не перевірено, не відповідає вимогам) проставляється відмітка «Х» у таких випадках:

- у разі, якщо перевірка технічного стану щодо зазначених пунктів проводилася, то в першій графі (перевірено) проставляється відмітка «Х»;
- якщо перевірка не проводилась, відмітка «Х» проставляється в другій графі (не перевірено);
- у разі виявлення технічних несправностей або переобладнання КТЗ з порушенням вимог стандартів, правил і нормативів відмітка «Х» проставляється в третій графі (не відповідає вимогам).

Пункт 15 Акта перевірки заповнюється з урахуванням результатів технічного контролю, зазначеного в пункті 14 Акта перевірки.

У пункті 16 Акта перевірки працівник ДАІ зазначає короткий опис несправностей, які виявлені під час перевірки, а також у разі застосування засобів фото- і кінозйомки, відеозйомки – проставляє про це відповідну відмітку.

У разі коли перевірка технічного стану проводилася з використанням засобів фото- і кінозйомки, відеозйомки, матеріали фото- і кінозйомки, відеозйомки долучаються до оригіналу Акта перевірки і є його невід'ємною частиною. На кожному матеріалі зазначаються дата й час зйомки, дублюється інформація, визначена в пунктах 4–12 протоколу, а також якому з підпунктів пункту 15 вони відповідають. У складеному Акті перевірки працівник ДАІ ставить свій підпис та особистий штамп.

Тимчасове затримання транспортного засобу посадовою особою Державтоінспекції МВС проводиться у випадках, передбачених статтею 265-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення, зокрема у разі, коли неможливо усунути причину затримання на місці виявлення адміністративного правопорушення, і передбачає примусове припинення використання такого транспортного засобу шляхом його блокування за допомогою технічних пристроїв або доставлення на спеціальний майданчик чи стоянку, якщо транспортний засіб створює значні перешкоди дорожньому руху – робить неможливим рух транспортних засобів проїзною частиною відповідно до Порядку тимчасового затримання та зберігання транспортних засобів на спеціальних майданчиках і стоянках.

Про тимчасове затримання транспортного засобу (блокування), працівником Державтоінспекції МВС робиться відповідний запис у протоколі про адміністративне правопорушення, і в присутності свідків та працівника, якому передається транспортний засіб для транспортування, складаються протокол про адміністративне правопорушення й акт огляду та тимчасового затримання транспортного засобу (Додаток Б).

У разі застосування блокування транспортного засобу уповноваженою особою Державтоінспекції МВС, яка прийняла таке рішення, на лобовому склі автомобіля, у видному місці, залишається повідомлення про тимчасове затримання транспортного засобу.

Транспортний засіб може бути тимчасово затриманий на строк до вирішення справи про адміністративне правопорушення, але не більше трьох днів з моменту такого затримання. За транспортування й зберігання транспортного засобу на спеціальному майданчику чи стоянці Державтоінспекції МВС справляється плата відповідно до [5]. Після закінчення триденного строку тимчасового затримання транспортного засобу особа має право звернутися до Державтоінспекції МВС зі

зверненням щодо повернення їй тимчасово затриманого транспортного засобу.

Подання особою такого звернення є обов'язковим для його виконання незалежно від стадії вирішення справи про адміністративне правопорушення.

У черговій частині підрозділу або в разі відсутності чергової частини, у відділенні Державтоінспекції МВС, інспектором з адміністративної практики або особою, на яку покладені такі обов'язки, ведеться Журнал обліку тимчасово затриманих (заблокованих або доставлених на спеціальний майданчик чи стоянку) транспортних засобів.

Посадові особи, зазначені в частинах другій та третій статті 222 КУпАП, після здійснення відповідних перевірок за наявними інформаційними базами Державтоінспекції МВС повертають транспортний засіб його власнику (співвласнику) або уповноваженій ним особі, про що робиться відмітка в Журналі обліку тимчасово затриманих (заблокованих або доставлених на спеціальний майданчик чи стоянку) транспортних засобів.

3.2 Порядок виконання роботи

Розглянувши основні теоретичні відомості про порядок оформлення працівниками Державтоінспекції МВС матеріалів про адміністративні порушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, необхідно, на підставі завдання, згідно з таблицею 3.1, скласти наступну документацію:

1. Акт перевірки технічного стану колісного транспортного засобу (Додаток А). Вихідні дані прийняти згідно варіанту (таблиця 3.1). Номер варіанту обирається за останньою цифрою номера залікової книжки;

2. Акт огляду та тимчасового затримання транспортного засобу (Додаток Б). Вихідні дані прийняти згідно варіанту (таблиця 3.1);

3. Протокол про адміністративне правопорушення (Додаток В). Вихідні дані прийняти згідно розробленого складу адміністративного проступку, який наведено у практичній роботі № 2;

4. Протокол проведення огляду на стан сп'яніння (Додаток Г). Вихідні дані прийняти згідно розробленого складу адміністративного проступку, який наведено у практичній роботі № 2;

5. Постанову по справі про адміністративне правопорушення до протоколу (Додаток Д). Вихідні дані прийняти згідно протоколу про адміністративне правопорушення.

6. Зробити висновки відповідно до виконаного завдання.

Таблиця 3.1 – Вихідні дані для складання Актів перевірки технічного стану колісного транспортного засобу і огляду та тимчасового затримання транспортного засобу

№ варіанту	Зовнішній вигляд КТЗ	Вихідні дані	Параметри
1	2	3	4
0		вантажний транспортний засіб (не більше 12 т)	Тип КТЗ
		вантажний автомобіль Hyundai HD 65/78	Марка, модель
		2008	Рік виготовлення
		АМ 23-36 ВК	Реєстраційний номер КТЗ
		ЧВА 3698 7412589632	Номер кузова
		серія ЗЖД номер 654458	Реєстраційний документ (свідоцтво про реєстрацію ТЗ)
1		легковий автомобіль	Тип КТЗ
		УАЗ Симбир	Марка, модель
		2010	Рік виготовлення
		АЕ 55-77 АТ	Реєстраційний номер КТЗ
		ПАН 211025836965 41	Номер кузова
		серія ДАК номер 789065	Реєстраційний документ (свідоцтво про реєстрацію ТЗ)

Продовження табл. 3.1

1	2	3	4
2		автобус	Тип КТЗ
		Еталон БАЗ А079.29	Марка, модель
		2009	Рік виготовлення
		СО 36-78 БО	Реєстраційний номер КТЗ
		ХДЛ 1589 193746 9872	Номер кузова
		серія САВ номер 2469874	Реєстраційний документ (свідоцтво про реєстрацію ТЗ)
3		вантажний транспортний засіб (більше 12т)	Тип КТЗ
		Hyundai HD 270	Марка, модель
		2009	Рік виготовлення
		СС 89-23 ТВ	Реєстраційний номер КТЗ
		ЯФО 4587 2546984931	Номер кузова
		серія ЖТА номер 913478	Реєстраційний документ (свідоцтво про реєстрацію ТЗ)

Продовження табл. 3.1

1	2	3	4
4		легковий автомобіль	Тип КТЗ
		ГАЗ 3106	Марка, модель
		2010	Рік виготовлення
		АН 77-33 КК	Реєстраційний номер КТЗ
		ЯОН 2587 369147 8526	Номер кузова
		серія ЯФУ номер 652148	Реєстраційний документ (свідоцтво про реєстрацію ТЗ)
5		сідловий тягач	Тип КТЗ
		Hyundai HD 500	Марка, модель
		2009	Рік виготовлення
		ВМ 33-23 НХ	Реєстраційний номер КТЗ
		НОЛ 6425 963578 9145	Номер кузова
		серія ВАУ номер 159736	Реєстраційний документ (свідоцтво про реєстрацію ТЗ)

Продовження табл. 3.1

1	2	3	4
6		автобус	Тип КТЗ
		Волжанин 3290	Марка, модель
		2009	Рік виготовлення
		ВА 87- 44 АК	Реєстраційний номер КТЗ
		АВК 1597 4561237893	Номер кузова
		серія ФЦК номер 325987	Реєстраційний документ (свідоцтво про реєстрацію ТЗ)
7		сідловий тягач	Тип КТЗ
		МАЗ	Марка, модель
		2009	Рік виготовлення
		АК 12-34 МП	Реєстраційний номер КТЗ
		РОК 2410 7891596321	Номер кузова
		серія ЛШН номер 612874	Реєстраційний документ (свідоцтво про реєстрацію ТЗ)

Закінчення табл. 3.1

1	2	3	4
8		легковий автомобіль	Тип КТЗ
		ВАЗ 2108	Марка, модель
		2005	Рік виготовлення
		ВО 54-11 АУ	Реєстраційний номер КТЗ
		ЕУЦ 1258 9874123654	Номер кузова
		серія ОРП номер 125974	Реєстраційний документ (свідоцтво про реєстрацію ТЗ)
9		вантажний транспортний засіб (не більше 12 т)	Тип КТЗ
		Volkswagen	Марка, модель
		2008	Рік виготовлення
		ВВ 65-74 КД	Реєстраційний номер КТЗ
		ГЕВ 1598 7845129636	Номер кузова
		серія ЕУЦ номер 361489	Реєстраційний документ (свідоцтво про реєстрацію ТЗ)

3.3 Контрольні питання:

1. У якому випадку оформлюється Акт перевірки технічного стану колісного транспортного засобу?

2. У якому випадку оформлюється Акт огляду та тимчасового затримання транспортного засобу?

3. Які документи додаються до протоколу про адміністративне правопорушення у разі порушення учасниками дорожнього руху правил дорожнього руху, що спричинило пошкодження транспортних засобів?

4. У яких випадках не складається Протокол про адміністративне правопорушення?

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 4 (4 ГОДИНИ)

Захист прав учасників дорожнього руху

Мета заняття:

1. Ознайомитися з адміністративним порядком оскарження постанови про порушення Правил дорожнього руху.

2. Розглянути судовий порядок оскарження громадянами постанови про накладення адміністративних стягнень за порушення Правил дорожнього руху.

3. Розглянути порядок апеляційного оскарження ухвали суду першої інстанції.

Завдання на заняття:

1. Навчитися складати скаргу до районного (міського) суду на дії органу або посадової особи у зв'язку з накладенням адміністративного стягнення.

2. Навчитися складати скаргу до апеляційного суду.

4.1 Теоретичні відомості

Постанову по справі про адміністративне правопорушення може бути оскаржено особою, щодо якої її винесено, а також потерпілим. Порядок оскарження постанови по справі про адміністративні правопорушення визначено у статтях 287–297 КУпАП. Право на оскарження постанови – це форма перевірки законності та обґрунтованості прийнятої по справі постанови, найшвидшого виправлення припущених помилок, виявлення недоліків у роботі органів, які розглядають справу про адміністративні правопорушення.

Скаргу має бути подано протягом 10 днів від дня винесення постанови (згідно зі статтею 289 КУпАП). У разі пропуску зазначеного строку з поважних причин цей строк за заявою особи, щодо якої винесено

постанову, може бути поновлено органом (посадовою особою), правомочним розглядати скаргу.

Постанову про порушення правил дорожнього руху може бути оскаржено в адміністративному та судовому порядку. Оскарження постанови посадової особи або органа ДАІ у вищий орган (відділ, керування) прийнято називати оскарженням в адміністративному порядку. Судовим порядком називають такий, при якому скарга на дії ДАІ направляється безпосередньо в районний (міський) суд.

Подання скарги припиняє виконання постанови про накладення адміністративного стягнення до розгляду скарги. Особа, яка оскаржила постанову про адміністративне правопорушення, звільняється від сплати державного мита.

Призупинення постанови про накладення адміністративного стягнення полягає у відстроченні його виконання. Суть розгляду скарги або протесту полягає в обов'язку органу або посадової особи перевірити законність та обґрунтованість прийнятої постанови. Одним із головних пунктів такої перевірки є питання щодо компетентності органу або посадової особи розглядати конкретну справу та застосовувати той чи інший захід стягнення. Перевіряючий зобов'язаний установити вину особи в здійсненні адміністративного правопорушення, перевірити законність та обґрунтованість складання протоколу. Необхідно дослідити всі докази по справі: пояснення свідків, потерпілого, висновки експертів тощо.

Також слід перевірити:

- чи було дотримано порядку притягнення особи до адміністративної відповідальності;
- чи не пропущено строки, установлені для розгляду справи;
- чи виконано вимогу закону щодо обов'язкової присутності особи при розгляді її справи та своєчасного повідомлення цієї особи про місце та дату розгляду справи.

За наслідками розгляду скарги виноситься остаточне рішення про звільнення від сплати штрафу або, навпаки, про сплату його в установлені строки.

Сторони та інші особи, які беруть участь у справі, а також особи, які не брали участі у справі, якщо суд вирішив питання про їх права та обов'язки, мають право оскаржити в апеляційному порядку рішення суду першої інстанції повністю або частково [6].

Заяву про апеляційне оскарження ухвали суду першої інстанції може бути подано протягом п'яти днів з дня проголошення ухвали. Апеляційна скарга на ухвалу суду подається протягом десяти днів після подання заяви про апеляційне оскарження.

Апеляційна скарга може бути подана без попереднього подання заяви про апеляційне оскарження, якщо скарга подається у строк, встановлений для подання заяви про апеляційне оскарження [6].

Заява про апеляційне оскарження та апеляційна скарга підписуються особою, яка їх подає, або її представником.

До заяви про апеляційне оскарження чи апеляційної скарги, поданих представником, повинна бути додана довіреність або інший документ, що посвідчує повноваження представника, якщо ці документи раніше не подавалися.

До заяви про апеляційне оскарження та апеляційної скарги додаються копії заяви, скарги та доданих письмових матеріалів відповідно до кількості осіб, які беруть участь у справі.

Заява про апеляційне оскарження та апеляційна скарга подаються апеляційному суду через суд першої інстанції, який ухвалив оскаржуване судове рішення.

Суд першої інстанції після одержання усіх апеляційних скарг у справі від осіб, які подали заяви про апеляційне оскарження, або через три дні після закінчення строку на подання апеляційної скарги надсилає їх разом зі справою до апеляційного суду. Апеляційні скарги, що надійшли після цього, не пізніше наступного робочого дня після їхнього надходження направляються до апеляційного суду.

Справа реєструється в апеляційному суді й передається в порядку черговості судді-доповідачу. Протягом трьох днів після надходження справи суддя-доповідач вирішує питання про прийняття апеляційної скарги до розгляду апеляційним судом.

До апеляційної скарги, яка не оформлена відповідно до вимог, встановлених статтею 295 [6], а також у разі несплати суми судового збору чи неоплати витрат на інформаційно-технічне забезпечення розгляду справи застосовуються положення статті 121 [6].

Про прийняття апеляційної скарги до розгляду або повернення скарги суддя-доповідач постановляє ухвалу. Ухвалу судді про повернення апеляційної скарги може бути оскаржено в касаційному порядку.

При надходженні неналежно оформленої справи, з нерозглянутими зауваженнями на правильність і повноту фіксування судового процесу технічними засобами або з нерозглянутими письмовими зауваженнями щодо повноти чи неправильності протоколу судового засідання, або без вирішення питання про ухвалення додаткового рішення суддя-доповідач повертає справу до суду першої інстанції, про що постановляє ухвалу із зазначенням строку, протягом якого суд першої інстанції має усунути недоліки.

Протягом десяти днів з дня отримання справи, суддя-доповідач вчиняє такі дії:

- з'ясовує питання про склад осіб, які беруть участь у справі;
- визначає характер спірних правовідносин та закон, який їх регулює;
- з'ясовує обставини, на які посилаються сторони та інші особи, які беруть участь у справі, як на підставу своїх вимог і заперечень;
- з'ясовує, які обставини визнаються чи заперечуються сторонами та іншими особами;
- вирішує питання щодо поважності причин неподання доказів до суду першої інстанції;
- за клопотанням сторін та інших осіб, які беруть участь у справі, вирішує питання про виклик свідків, призначення експертизи, витребування доказів, судових доручень щодо збирання доказів, залучення до участі у справі спеціаліста, перекладача;
- за клопотанням осіб, які беруть участь у справі, вирішує питання щодо вжиття заходів забезпечення позову;
- вчиняє інші дії, пов'язані із забезпеченням апеляційного розгляду справи.

Після проведення підготовчих дій суддя-доповідач доповідає про них колегії суддів, яка в разі необхідності вирішує питання про проведення додаткових підготовчих дій та призначення справи до розгляду [6].

Справа має бути призначена до розгляду у розумний строк, але не пізніше п'ятнадцяти днів після закінчення дій підготовки справи до розгляду.

Під час розгляду справи в апеляційному порядку апеляційний суд перевіряє законність і обґрунтованість рішення суду першої інстанції в межах доводів апеляційної скарги та вимог, заявлених у суді першої інстанції.

Апеляційний суд досліджує докази, які судом першої інстанції були досліджені з порушенням встановленого порядку або в дослідженні яких було неправомірно відмовлено, а також нові докази, неподання яких до суду першої інстанції було зумовлено поважними причинами.

Апеляційний суд не обмежений доводами апеляційної скарги, якщо під час розгляду справи буде встановлено неправильне застосування норм матеріального права або порушення норм процесуального права, які є обов'язковою підставою для скасування рішення.

Якщо поза увагою доводів апеляційної скарги залишилась очевидна незаконність або необґрунтованість рішення суду першої інстанції у

справах окремого провадження, апеляційний суд перевіряє справу в повному обсязі.

Справа розглядається апеляційним судом за правилами, встановленими для розгляду справи судом першої інстанції, з винятками й доповненнями, встановленими цією главою.

Суддя-доповідач доповідає зміст рішення (ухвали), яке оскаржено, доводи апеляційної скарги, межі, в яких повинні здійснюватися перевірка рішення (ухвали), встановлюватися обставини й досліджуватися докази.

Після доповіді судді-доповідача пояснення дає особа, яка подала апеляційну скаргу. Якщо апеляційні скарги подали обидві сторони, — першим дає пояснення позивач. Далі дають пояснення інші особи, які беруть участь у справі.

Закінчивши з'ясування обставин і перевірку їх доказами, апеляційний суд надає особам, які беруть участь у справі, можливість виступити у судових дебатах в такій самій послідовності, в якій вони давали пояснення [6].

За наслідками розгляду скарги на ухвалу суду першої інстанції апеляційний суд має право:

- постановити ухвалу про відхилення апеляційної скарги й залишення ухвали без змін;
- скасувати ухвалу й постановити нову ухвалу;
- змінити ухвалу;
- скасувати ухвалу й передати питання на новий розгляд суду першої інстанції.

4.2 Порядок виконання роботи

Розглянувши основні теоретичні відомості про адміністративний та судовий порядки оскарження постанови про порушення Правил дорожнього руху та порядок апеляційного оскарження ухвали суду першої інстанції, необхідно:

1. Скласти скаргу до районного (міського) суду на дію органа або посадової особи у зв'язку з накладенням адміністративного стягнення (додаток Е). Вихідні дані прийняти згідно варіанту (таблиця 4.1).

2. Скласти скаргу до апеляційного суду (додаток Ж). Вихідні дані прийняти згідно скарги до районного (міського) суду на дію органа або посадової особи у зв'язку з накладенням адміністративного стягнення.

3. Зробити висновки відповідно виконаного завдання.

Таблиця 4.1 – Вихідні дані для складання скарги до районного (міського) суду на дію органа або посадової особи у зв'язку з накладенням адміністративного стягнення

№ варіанту	Сутність порушення прав учасників доржнього руху
0, 5	На нерегульованому перехресті з круговим рухом рухається автомобіль «ВАЗ-2110», яким керує водій Карпов. Після проїзду перехрестя він був зупинений інспектором ДПС ДАІ Івановим. Інспектор затверджував, що водій не виконав вимог дорожніх знаків, які встановлені на пересіченні. На підставі цього був складений Протокол про адміністративне правопорушення.
1, 6	На дорозі з двобічним рухом, водій легкового автомобіля «ГАЗ-2410» Піскун обганяє автобус у безпосередній близькості від нерегульованого перехрестя. У цьому випадку інспектор ДПС ДАІ Петренко зупиняє автомобіль і складає Протокол про адміністративне правопорушення. Підстава – виникнення аварійної ситуації.
2, 7	На заміській дорозі з двобічним рухом, що має дві смуги, водій легкового автомобіля «ВАЗ-2109» Воронов обганяє колону вантажних автомобілів і автобусів. Після завершення маневру він був зупинений інспектором ДПС ДАІ Кротовим, який склав Протокол про адміністративне правопорушення.
3, 8	На дорозі з двобічним рухом, що має дві смуги, рухається автобус і здійснює обгін двох вантажних автомобілів. У зустрічному напрямку рухається легковий автомобіль. Щоб уникнути зіткнення, водій автобусу збільшує швидкість. У цьому випадку інспектор ДПС ДАІ Биков зупиняє автобус і складає Протокол про адміністративне правопорушення. Підстава – перевищення швидкості.
4, 9	Водій легкового автомобіля Сидоренко під'їхав до регульованого залізничного переїзду без шлагбаума, зупинився й потім почав рух через переїзд. Після завершення маневру він був зупинений інспектором ДПС ДАІ Івановим. Інспектор затверджував, що водій не виконав вимогу дорожнього знаку 2.2 «Проїзд без зупинки заборонено». На підставі цього був складений Протокол про адміністративне правопорушення.

4.3 Контрольні питання:

1. Який існує порядок розгляду правомочними органами скарги на постанову по справі про адміністративне правопорушення?
3. Який існує порядок виконання постанови про стягнення штрафу?
4. Яким чином проводиться виконання постанови про позбавлення права керування транспортними засобами?
5. Назвіть передумови, що свідчать про наявність права на подачу скарги.
6. Який існує порядок розгляду судом скарг?
7. Який існує порядок оскарження ухвали суду першої інстанції?

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 5 (8 ГОДИН)

Захист цивільних прав власника автомобіля в судовому порядку

Мета заняття:

1. Розглянути цивільно-правові способи захисту права власності.
2. Розглянути, що являє собою захист цивільних прав власника автомобіля в судовому порядку.

Завдання на заняття:

1. Навчитись складати виндикаційний позов.
2. Навчитись складати негаторний позов.
3. Навчитись складати позовну заяву про відшкодування збитку, заподіяного дорожньо-транспортною пригодою.

5.1 Теоретичні відомості

Право власності охороняється не тільки нормами цивільного законодавства, але й нормами кримінального, адміністративного, державного, трудового, земельного й сімейного законодавства. Це пояснюється тим, що охорона існуючих відносин власності як умови нормального, цивілізованого існування будь-якого суспільства є однією з найважливіших завдань усякої правової системи, у тому числі й української [9].

У юридичній літературі відзначене розходження в поняттях «охорона права власності» і «захист права власності». Варто погодитися з точкою зору, що під охороною права власності варто розуміти систему юридичних норм, спрямованих на зміцнення й розвиток відносин власності, попередження правопорушень, усунення причин, що їх

породжують. Під захистом же варто розуміти забезпечення відновлення порушеного права компетентними органами або самим власником. Таким чином, охорона права власності охоплює всю сукупність заходів, пов'язаних із забезпеченням його належного здійснення до порушення даного права власника, а захистом є заходи, застосовувані після порушення права власності з метою відновлення порушеного права.

Стаття 16 ЦК [8] як способи захисту суб'єктивних прав (у тому числі й права власності на автомобіль) передбачає: визнання права; визнання правочину недійсним; припинення дії, яка порушує право; відновлення становища, яке існувало до порушення; примусове виконання обов'язку в натурі; зміна правовідношення; припинення правовідношення; відшкодування збитків та інші способи відшкодування майнової шкоди; відшкодування моральної (немайнової) шкоди; визнання незаконними рішень, дій чи бездіяльності органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб. Суд може захистити цивільне право або інтерес іншим способом, що встановлений договором або законом.

Всі ці способи захисту цивільних прав є мірами захисту, тільки одні з них пов'язані з цивільно-правовою відповідальністю, а інші – ні. Порушене суб'єктивне право власності може бути захищене шляхом визнання цього права у випадках, якщо пред'явлено й удоволений судом позов про визнання права власності на автомобіль. У судовій практиці пред'явлення позову про визнання права приватної власності зустрічається досить часто тоді, коли автомобіль або інше майно здобувається на праві загальної пайової власності особами, що складаються у фактичних шлюбних відносинах. При даній ситуації автомобіль після смерті власника, на ім'я якого він був зареєстрований в органах ДАІ, включається в спадкоємну масу й другий співвласник пред'являє позов про визнання його частки в праві власності на цей автомобіль.

Всі перераховані в ст. 16 ЦК [8] міри захисту суб'єктивних прав підрозділяються на речовинно-правові й зобов'язально-правові.

До речовинно-правових способів захисту права власності відносяться: позов власника про витребування майна із чужого незаконного володіння (виндикаційний позов) і позов власника про усунення перешкод, що заважають нормальному здійсненню права власності (негаторний позов).

Основним способом захисту права власності як абсолютного і речового є виндикаційний позов. Його назва походить від латинських слів «VIM DICRE» – «повідомляю про застосування чинності».

Суб'єктом, що має право на пред'явлення виндикаційного позову, є власник майна або титульний власник, а суб'єктом, що зобов'язаний повернути майно, є незаконний набувач майна, що перебуває в нього на

час пред'явлення позову.

Метою виндикаційного позову є відновлення порушеного володіння певною індивідуальною річчю.

На вимоги про повернення майна з чужого незаконного володіння поширюється трирічна позовна давність.

Виндикаційний позов є позадоговірним позовом, тобто він може бути пред'явлений лише при відсутності договірних відносин між власником автомобіля й власником. Тому власник, що передав автомобіль іншій особі за договором, не вправі вимагати повернення його на підставі виндикаційного позову, тому що конкуренція зобов'язально-правових і речовинно-правових позовів неприпустима. Однак, якщо минув строк договору, а автомобіль не був повернутий, власник вправі зажадати повернення його в чинність цього ж договору. Інакше кажучи, у всіх випадках необхідно розрізняти виндикаційний позов як речовинно-правовий, заснований на праві власності на майно, що вибуло мимоволі власника з його володіння, і позов про повернення майна, що виникає через невиконання відповідачем (наприклад, наймачем) умов договору. Але якщо власник автомобіля не може довести законність своїх вимог по зобов'язально-правовому позові, то він може змінити підставу позову й зажадати повернення йому автомобіля, посиляючись на своє право власності, тобто пред'явити виндикаційний позов [9].

Іншим способом захисту речового характеру права власності є пред'явлення негаторного позову. Негаторний позов може бути пред'явлений у випадку створення умов, що перешкоджають нормальному здійсненню власником своїх правомочностей по користуванню й розпорядженню своїм автомобілем, хоча б ці порушення й не були пов'язані з позбавленням володіння транспортним засобом. Сторонами по негаторному позові є власник і третя особа, що перешкоджає своїми протиправними діями нормальному здійсненню власником своїх правомочностей. Власник автомобіля вправі вимагати усунення будь-яких перешкод у здійсненні його прав протягом усього часу існування цих порушень. Це означає, що на негаторний позов не поширюється позовна давність.

Судова діяльність по захисту прав громадян або організацій збуджується, як правило, за допомогою позову, у якому зацікавлена особа (позивач) викладає свої вимоги до порушника його цивільних прав (відповідачеві). Позов може виконати роль засобів порушення судової діяльності лише в тому випадку, якщо він втілений у певній для нього законом формі – заяві.

Позов пред'являється шляхом подання позовної заяви до суду першої інстанції, де вона реєструється, оформлюється й передається судді в порядку черговості.

Позивач має право об'єднати в одній позовній заяві кілька вимог, які пов'язані між собою.

Позовна заява подається в письмовій формі та повинна містити:

- найменування суду, до якого подається заява;
- ім'я (найменування) позивача й відповідача, а також ім'я представника позивача, якщо позовна заява подається представником, їх місце проживання або місцезнаходження, поштовий індекс, номер засобів зв'язку, якщо такий відомий;
- зміст позовних вимог;
- ціну позову щодо вимог майнового характеру;
- виклад обставин, якими позивач обґрунтовує свої вимоги;
- зазначення доказів, що підтверджують кожну обставину, наявність підстав для звільнення від доказування;
- перелік документів, що додаються до заяви.

Позовна заява підписується позивачем або його представником із зазначенням дати її подання.

Крім того, ст. 120 ЦПК [6] України зобов'язує позивача подати заяву з копіями по кількості відповідачів. Суддя має право, якщо він визнає необхідним, залежно від складності й характеру справи зажадати у позивача копії всіх документів, що прилучаються до заяви, відповідно до кількості відповідачів. Кожна заява, первісна й зустрічна, заява третьої особи, що заявляє самостійні вимоги на предмет суперечки, повинні оплачуватися державним митом, крім тих випадків, коли зацікавлена особа звільнена від несення судових видатків.

Згідно ст. 3 [10] з позовних заяв майнового характеру, що подаються в суд, стягується державне мито – 1% ціни позову, але не менш трьох неоподатковуваних податком мінімумів доходів громадян (НПМДГ) і не більше 100 НПМДГ, а з позовних заяв немайнового характеру (або не підлягають оцінці) – 0,5 НПМДГ з фізичної особи й 5 НПМДГ з юридичної особи.

Якщо позивач відповідно до ухвали суду у встановлений строк виконає вимоги, визначені статтями 119 і 120 ЦПК [6], сплатить суму судового збору, а також оплатить витрати на інформаційно-технічне забезпечення розгляду справи, позовна заява вважається поданою в день первісного її подання до суду. Інакше заява вважається неподаною й повертається позивачеві.

Суддя відкриває провадження у цивільній справі не інакше як на підставі заяви, поданої й оформленої в порядку, встановленому ЦК.

Законом встановлено, що за загальним правилом цивільна справа повинна бути розглянута в п'ятнадцятиденний строк. Виробництво по розгляду й дозволу будь-якої цивільної справи в суді першої інстанції (коли справа дозволяється по суті) завершується постановою рішення.

5.2 Порядок виконання

Розглянувши основні теоретичні відомості про захист цивільних прав власника автомобіля в судовому порядку, необхідно:

1. Скласти виндикаційний позов (Додаток К) на підставі наступних вихідних даних: автомобіль вибуває з володіння власника в результаті викрадення його з гаражу. По закінченню одного року власник виявив свій автомобіль у нового власника. Для відновлення права на повернення й володіння своїм автомобілем власник зобов'язаний подати позов.

2. Скласти негаторний позов (Додаток Л) на підставі наступних вихідних даних: житлово-комунальним підприємством були створені умови, які перешкоджували власнику автомобіля нормально здійснювати повноваження з користування своїм автомобілем. Для відновлення права на користування своїм автомобілем власник зобов'язаний подати позов.

3. Скласти позовну заяву про відшкодування збитку, заподіяного дорожньо-транспортною пригодою (Додаток М). Вихідні дані прийняти згідно варіанту (таблиця 5.1). Номер варіанту обирається за останньою цифрою номера залікової книжки.

4. Зробити висновки відповідно до виконаного завдання.

Таблиця 5.1 – Вихідні дані для складання позовної заяви про відшкодування збитку, заподіяного дорожньо-транспортною пригодою

№ варіанту	Дорожньо-транспортна пригода
1	2
0, 5	На дорозі з двобічним рухом, що має дві смуги, водій легкового автомобіля ВАЗ-2107 Петров С. Л. обганяє автобус марки ЛАЗ – 695 НГ у безпосередній близькості від нерегульованого перехрестя (вул. Чехова – вул. Павлова), на яке виїхав, і виконує лівий поворот вантажний автомобіль МАЗ - 5335. Водій легкового автомобіля змушений збільшити швидкість, щоб встигнути обігнати автобус до перехрестя. До початку обгону він не міг бачити вантажний автомобіль, що з'явився на повороті, а водій вантажного, у свою чергу, не припускав, що на його смузі з'явиться зустрічна машина, в результаті чого відбувається зіткнення цих двох автомобілів.

Продовження табл. 5.1

1	2
1, 6	<p>На дорозі з двобічним рухом, що має дві смуги, до регульованого перехрестя (вул. Тітова – вул. Макарова) наближається легковий автомобіль Hyundai Santa Fe у момент, коли почав мигати зелений сигнал світлофора. За ним у тому ж напрямку слідує вантажний автомобіль КамАЗ – 5320. Водій легкового автомобіля Карпов М. Г., вирішивши проїхати перехрестя при миготливому зеленому сигналі світлофора, збільшив швидкість. Однак безпосередньо перед перехрестям у світлофорі зелений сигнал змінився на жовтий, водій раптово загальмував, і автомобіль зупинився. Водій вантажного автомобіля КамАЗ – 5320 Федоров В. Д. не зміг вчасно загальмувати й зробив попутне зіткнення з раптово зупиненим легковим автомобілем.</p>
2, 7	<p>До нерегульованого перехрестя рівнозначних доріг із двобічним рухом (пр. Леніна – вул. Ушева) одночасно наближаються легковий автомобіль марки Chevrolet, а в зустрічному напрямку – вантажний RENAULT. Легковий автомобіль рухається прямо, а вантажний виконує лівий поворот. Водій вантажного автомобіля RENAULT Фірсов А. П. при повороті ліворуч не звільняє дорогу легковому автомобілю, що рухається в зустрічному напрямку. Їхні шляхи перетинаються, у результаті чого відбувається зіткнення автомобілів.</p>
3, 8	<p>На дорозі по вул. Кротова з двобічним рухом, що має дві смуги, рухається вантажний автомобіль Mercedes-Benz 709D, безпосередньо за ним легковий автомобіль Toyota. У тому ж напрямку до них наближається легковий автомобіль Volkswagen із включеним сигналом лівого повороту. Водій легкового автомобіля Volkswagen Петренко А. Д., збільшивши швидкість, приступився до обгону попереду автомобілів, що ідуть. У той же час водій автомобіля Toyota Васильєв Л. О., почав міняти напрямок руху й обганяти вантажний автомобіль Mercedes-Benz 709D. У результаті відбувається зіткнення автомобілів Toyota та Volkswagen .</p>

Закінчення табл. 5.1

1	2
4,9	На заміській дорозі по Донецькому шосе із двобічним рухом, що має дві смуги, водій легкового автомобіля Subaru B9 Tribeca Васін П. Р. обганяє колону вантажних автомобілів і автобусів. У зустрічному напрямку рухається легковий автомобіль Suzuki Grand Vitara. Водій автомобіля Subaru B9 Tribeca Васін П. Р., не оцінивши обстановку й почавши обгін колони автомобілів, при наявності зустрічного автомобіля, не встигає його завершити. У зв'язку з чим, виникає зіткнення автомобілів Suzuki Grand Vitara та Subaru B9 Tribeca.

5.3 Контрольні питання:

1. Поняття «охорона права власності» і «захист права власності»
2. Способи захисту суб'єктивних прав.
3. Хто є сумлінним і несумлінним покупцем? Яке це має значення при розрахунках у випадку повернення автомобіля від незаконного володіння?
4. Що розуміється під «відшкодуванням зроблених необхідних витрат на майно»?
5. Випадки відмови судді прийняття заяви по захисту прав.
6. Яким чином розглядаються судом позовні заяви?

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 6 (6 ГОДИН)

Кримінальна відповідальність за правопорушення у сфері транспорту

Мета заняття:

1. Ознайомитися з поняттями «злочин» і «покарання».
2. Проаналізувати види злочинів на транспорті, за які настає кримінальна відповідальність.
3. Ознайомитися з відповідальністю передбаченою за злочини, що вчинені на транспорті.

Завдання на заняття:

1. Навчитися розробляти склад злочину, скоєного на автомобільному транспорті.

6.1 Теоретичні відомості

У Законі України «Про транспорт» [11] визначено, що експлуатація транспортної системи в Україні повинна забезпечити безпеку життя й здоров'ю громадян, збереження вантажів, що перевозяться, та охорону навколишнього природного середовища (статті 14, 16). Працівники, які безпосередньо забезпечують безпеку руху транспортних засобів, повинні мати відповідну професійну підготовку й за станом здоров'я бути здатними якісно виконувати свої обов'язки.

Цим законом [11] передбачено, що частини території підприємств, вокзалів і шляхів сполучення, де здійснюються рух транспортних засобів та вантажно-розвантажувальні роботи, є зонами підвищеної небезпеки. Перебування громадян у цих зонах забороняється (ч. 3 ст. 16 [11]). За порушення правил і норм цього Закону та інших нормативних актів, що регулюють безпеку руху й експлуатації різних видів транспорту, чинним законодавством передбачена кримінальна відповідальність. Усі склади злочинів у цій сфері в Кримінальному кодексі (КК) України [12] законодавцем виділені в окремий розділ «Злочини проти безпеки руху та експлуатації транспорту» (Розділ XI КК) містяться в 17 статтях (статті 276–292 КК).

Аналіз складу цих злочинів показує, що їх єдиним родовим об'єктом є: суспільні відносини у сфері безпечного руху та експлуатації транспорту й громадської безпеки у сфері функціонування транспорту.

Об'єктивна сторона транспортних злочинів може бути виражена (характеризується) як діями (наприклад, порушення правил безпеки руху, умисне руйнування шляхів сполучення, незаконне заволодіння транспортними засобами та ін.), так і бездіяльністю (ненадання допомоги особам, що зазнали лиха, випуск в експлуатацію завідомо технічно несправних транспортних засобів тощо).

Об'єктивна сторона транспортних злочинів складається із сукупності кількох ознак: протиправної поведінки; настання або створення загрози настання суспільно шкідливих наслідків і причинного зв'язку між порушенням зазначених правил і настанням шкідливих наслідків, а також цілої низки додаткових і кваліфікованих ознак. Порушення правил безпеки руху або експлуатації транспорту (стаття 286 КК), незаконне заволодіння транспортними засобами (стаття 289 КК), випуск в експлуатацію технічно несправних транспортних засобів (ст. 287 КК), знищення, підробка або заміна номерів вузлів та агрегатів транспортного засобу (ст. 290 КК), порушення чинних на транспорті правил (ст. 291 КК) та інші протиправні діяння, зазначені у Кримінальному кодексі України [12], в транспортній сфері можуть вчинятися шляхом дії або бездіяльності.

Зазначені діяння визнаються злочинними, якщо вони спричинили чи могли спричинити аварію транспортних засобів, порушили нормальну роботу транспорту, створили небезпеку для життя людей чи настання інших тяжких наслідків, спричинили тяжкі тілесні ушкодження або смерть чи загибель людей.

При кваліфікації транспортних злочинів слід ретельно підходити до аналізу об'єктивної сторони, оскільки ціла низка статей має бланкетне викладення диспозиції. Це статті 286, 288 та 291 Кримінального кодексу України, де для з'ясування того, які правила руху чи експлуатації транспорту були порушені, необхідно звернутися до нормативних актів чинних на автомобільному транспорті.

Стаття 286. Порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами

Основним безпосереднім об'єктом злочину є безпека руху й експлуатації автомобільного та деяких інших видів транспорту, перелік яких наведений у примітці до ст. 286, а його додатковим обов'язковим об'єктом – життя й здоров'я особи.

Об'єктивна сторона злочину включає такі обов'язкові ознаки: 1) діяння; 2) умови; 3) наслідки; 4) причинний зв'язок між діянням і наслідками [13].

Діяння полягає у порушенні правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту. Воно може вчинятися шляхом дії або бездіяльності й полягати у: 1) вчиненні дій, які заборонені правилами (проїзд на забороняючий сигнал світлофора, експлуатація автомобіля з певними технічними несправностями тощо); 2) не виконанні дій, які особа може й зобов'язана вчинити відповідно до вимог правил безпеки руху й експлуатації транспорту (не зниження швидкості руху відповідно до дорожніх умов чи приписів дорожніх знаків, неправильне користування зовнішніми світловими приладами).

Діяння, при вчиненні цього злочину, завжди пов'язане з недотриманням вимог відповідних нормативних актів – правил безпеки руху та експлуатації транспортних засобів. Такі правила встановлені у законах та інших нормативно-правових актах, насамперед у Правилах дорожнього руху [14].

Умови вчинення злочину характеризується тим, що діяння вчиняється та наслідки настають в умовах дорожнього руху, тобто в процесі пересування транспортних засобів. Тому не охоплюється ст. 286 заподіяння шкоди під час ремонту транспортних засобів чи в ході виконання ними певних спеціальних (не транспортних) операцій

(наприклад, під час переміщення ґрунту бульдозером, збирання врожаю самохідним комбайном).

Кримінальна відповідальність за ст. 286 настає за умови заподіяння наслідків у вигляді фізичної шкоди, яка є не менш небезпечною, ніж середньої тяжкості тілесне ушкодження.

Причинний зв'язок між діянням і наслідками має місце тоді, коли порушення правил безпеки руху або експлуатації транспорту, допущене винними, є закономірним, і тягне за собою наслідки, передбачені ст. 286.

Злочин вважається закінченим з моменту настання зазначених у ст. 286 наслідків.

Суб'єкт злочину спеціальний. Це осудна особа, яка досягла 16-річного віку й керує транспортним засобом. Особою, яка керує транспортним засобом, вважається: водій; інструктор, який керує навчальним водінням; службова особа, яка дає водію обов'язкові для виконання вказівки. При цьому не мають значення наявність чи відсутність в особі права володіння чи користування цим транспортним засобом, посвідчення на право управління транспортним засобом.

Суб'єктивна сторона злочину визначається ставленням винного до наслідків і в цілому характеризується необережною виною. При умисному ставленні до наслідків вчинене кваліфікується за статтями Особливої частини КК, що передбачають відповідні умисні злочини [13].

Стаття 287. Випуск в експлуатацію технічно несправних транспортних засобів або інше порушення їх експлуатації

Основним безпосереднім об'єктом злочину є безпека експлуатації транспортних засобів, зазначених у примітці до ст. 286, а його додатковим обов'язковим об'єктом – здоров'я та життя особи.

Об'єктивна сторона злочину складається з таких обов'язкових ознак, як діяння, наслідки та причинний зв'язок між ними.

Діяння при вчиненні аналізованого злочину може вчинятися шляхом дії або бездіяльності й виражатися у формі: 1) випуску в експлуатацію завідомо технічно несправних транспортних засобів; 2) допуску до керування транспортним засобом особи, яка перебуває в стані сп'яніння або не має права на керування транспортним засобом; 3) іншого грубого порушення правил експлуатації транспорту, що убезпечують дорожній рух.

Кримінальна відповідальність за ст. 287 настає у разі, якщо наслідком описаних вище порушень стало спричинення потерпілому тілесного ушкодження середньої тяжкості.

Причинний зв'язок у цьому посяганні має місце тоді, коли передбачене ст. 287 діяння закономірно, з необхідністю викликає вказаний

вище наслідок. Це має місце, по-перше, тоді, коли між діянням і наслідком немає проміжних ланок, тобто він прямий – порушення правил експлуатації транспортних засобів безпосередньо тягне за собою катастрофу (наприклад, в рейс випускається транспортний засіб з несправною гальмівною системою, що призводить до вказаного наслідку). По-друге, злочинне діяння, вказане в ст. 287, може бути однією із ланок в розвитку причинності, підсумком чого є відповідні наслідки, при цьому їх зумовлюють й інші діяння, які перебувають в причинному зв'язку з цими наслідками, найчастіше – порушення правил безпеки руху й експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами. Причинний зв'язок як ознака даного злочину наявний, коли наслідки настають і при правомірній поведінці інших учасників дорожнього руху.

Суб'єкт злочину спеціальний. Ним є особи, що обіймають посади, пов'язані з відповідальністю за технічний стан або експлуатацію транспортних засобів. Така відповідальність на певні категорії осіб покладається нормативно-правовими актами та нормативними актами підприємств, установ та організацій. До вказаних осіб належать керівники транспортних підприємств та їх структурних підрозділів, які забезпечують експлуатацію транспорту (служби безпеки руху, служби експлуатації), а також інші працівники, які виконують відповідні функції (механіки, диспетчери, працівники медичної служби), водії закріплених за ними транспортних засобів.

Суб'єктивна сторона злочину характеризується необережною виною. Завідомість знання про технічну несправність транспортних засобів означає, що особа точно, достовірно знає про наявність несправності, за якої експлуатація транспортного засобу заборонена. Про те, що винний знав про стан сп'яніння особи, яка допускається до керування транспортним засобом, або про відсутність у такої особи права на керування транспортним засобом свідчать ухилення водія від проходження обов'язкового медичного огляду, неподання ним посвідчення водія та талона до нього, спостереження за фізичним станом особи, повідомлення інших працівників чи сторонніх громадян тощо. Водночас, якщо суб'єкт злочину не отримав відповідної інформації, то його вина у вчиненні злочину, передбаченого ст. 287, виключається. Однак, якщо особа належно не виконувала свої службові обов'язки (не перевірила наявності посвідчення на право керування відповідним транспортним засобом, не здійснила обов'язковий контроль за тверезістю тощо) і не встановила перебування в стані сп'яніння чи відсутності права на керування транспортним засобом, то вона, за наявності обов'язкових ознак складу злочину, підлягає відповідальності за службову недбалість (ст. 379) [13].

Стаття 288. Порушення правил, норм і стандартів, що стосуються забезпечення дорожнього руху

Основним безпосереднім об'єктом злочину є безпека експлуатації шляхових споруд, а його додатковим обов'язковим об'єктом – здоров'я або життя особи.

Предметом злочину закон називає шляхи, вулиці, залізничні переїзди, інші шляхові споруди.

Шляховими спорудами є споруди, по яких здійснюється рух автомобільного та подібного до нього видів транспорту – магістральні автомобільні шляхи, під'їзні дороги, вулиці та площі міст, інших населених пунктів. Вони включають до себе насип, покриття, рейкові трамвайні шляхи, підвісні тролейбусні проводи, розмітку, знаки, світлофори, шлагбауми, інженерні конструкції (підпірні стінки, камінневлочлюючі сітки, мости, віадуки, тунелі, водовідвідні пристрої), системи зв'язку та термінового виклику допомоги тощо.

Об'єктивна сторона злочину включає до себе такі обов'язкові ознаки, як діяння, наслідки й причинний зв'язок між ними.

Діяння при вчиненні цього злочину може виражатися у дії або бездіяльності. Воно здійснюється в процесі спорудження й експлуатації шляхових споруд.

Злочинне діяння полягає в порушенні правил, норм і стандартів, які регламентують пов'язані з безпекою руху вимоги до проведення певних робіт, а також до стану побудованих, реконструйованих, відремонтованих чи таких, які перебувають в експлуатації, транспортних споруд. Таке порушення стосується недотримання встановлених мінімальних вимог до безпечного руху на шляхах, вулицях, об'єктах відповідної категорії, виду, якщо рух здійснюється з дотриманням Правил дорожнього руху.

Кримінальна відповідальність за ст. 288 настає лише тоді, коли наслідком зазначеного у ст. 288 порушення стало спричинення потерпілому тілесного ушкодження середньої тяжкості, тяжкого тілесного ушкодження або смерті.

Причинний зв'язок між порушенням правил, норм і стандартів, що стосуються забезпечення дорожнього руху, характеризується такими ж рисами, як і причинний зв'язок в злочинах, передбачених ст. 287.

Суб'єкт злочину спеціальний. Ним можуть бути особи: 1) відповідальні за будівництво, експлуатацію, ремонт чи утримання транспортних об'єктів, тобто працівники, на яких покладено спеціальні обов'язки в цій сфері наказом або розпорядженням, чи які виконують такі обов'язки, виходячи з обійманої посади (начальник шляхової експлуатаційної дільниці, головний інженер проекту тощо); 2) які виконують такі роботи, причому як безпосередні виконавці

(бульдозеристи, водії піскорозкидальних машин, машиністи асфальтоукладників), так і керівники відповідних робіт (майстри, бригадири, начальники дільниць).

Суб'єктивна сторона злочину визначається ставленням винного до наслідків і характеризується необережною виною [13].

Стаття 289. Незаконне заволодіння транспортним засобом

Основним безпосереднім об'єктом злочину є контрольоване використання транспортних засобів, перелічених у примітці до ст. 286. Ці транспортні засоби виступають предметом цього злочину. Його додатковим обов'язковим або факультативним об'єктом, залежно від конкретного способу вчинення цього злочину, можуть виступати життя й здоров'я особи, власність, інші блага.

Об'єктивна сторона злочину полягає у незаконному заволодінні транспортним засобом. Систематичний аналіз норм Особливої частини КК [12] дає змогу виділити такі ознаки діяння при вчиненні цього злочину: 1) воно полягає лише в активній поведінці – дії; 2) дія проявляється в отриманні можливості керувати таким транспортним засобом; 3) поведінка винного є незаконною, він не має ані дійсного, ані уявного права на транспортний засіб, яким здійснює заволодіння; 4) заволодіння транспортним засобом здійснюється без чітко вираженого й дійсного волевиявлення власника або законного користувача транспортного засобу. При цьому воля потерпілого або ігнорується (при таємному заволодінні), або подавляється (при застосуванні насильства або погрози його застосування), або ж фальсифікується (при заволодінні шляхом обману).

Закінченим злочин вважається з моменту, коли винний отримав можливість керувати транспортним засобом і здійснювати рух на ньому.

Суб'єктом злочину є особа, яка не має права користування транспортним засобом, щодо якого здійснюється незаконне заволодіння.

Кримінальній відповідальності за злочин, передбачений ч. 1 ст. 289, підлягають осудні особи, які досягли 16-річного, а за злочини, передбачені ч. 2 та 3 ст. 289 – 14-річного віку.

Суб'єктивна сторона злочину характеризується наміром. Обов'язковою ознакою суб'єктивної сторони злочину є мета. Проте вона в законі не конкретизована, чим підкреслюється, що змістом кримінально-правової заборони заволодіння транспортним засобом може бути як заволодіння ним з наміром ніколи не повертати його власникові (законному власнику), так і з наміром використати його для проїзду у певний пункт або для прогулянки, а потім повернути власникові (законному власнику) чи кинути на дорозі [13].

Стаття 290. Знищення, підробка або заміна номерів вузлів та агрегатів транспортного засобу

Об'єкт злочину – контрольоване використання транспортних засобів, їх вузлів та агрегатів.

Об'єктивна сторона злочину полягає у: 1) знищенні; 2) підробці; 3) заміні ідентифікаційного номера, номерів двигуна, шасі або кузова; 4) заміні без дозволу відповідних органів номерної панелі з ідентифікаційним номером транспортного засобу.

Знищення означає приведення номера у стан, за якого неможливо його прочитати взагалі або без проведення відповідної експертизи. Підробка – це виготовлення нового номера чи внесення у нього змін, які викривляють зміст дійсного номера, а заміна – це використання номера іншого транспортного засобу як зареєстрованого, так і знятого з реєстрації. Заміна без дозволу відповідних органів номерної панелі з ідентифікаційним номером транспортного засобу означає використання такої панелі іншого транспортного засобу без внесення відповідних змін у свідоцтво про реєстрацію транспортного засобу.

Злочин вважається закінченим з моменту вчинення дій, вказаних у ст. 290.

Знищення, заміна або підробка номерів вузлів та агрегатів транспортного засобу, яка супроводжується підробленням реєстраційних документів, додатково кваліфікується ще за ст. 358. За експлуатацію водіями транспортних засобів, номери агрегатів, які не відповідають записам у реєстраційних документах, а також номери агрегатів, які знищено або підроблено, встановлена адміністративна відповідальність у ст. 121-1 КУпАП.

Суб'єкт злочину загальний.

Суб'єктивна сторона злочину характеризується наміром [12].

Стаття 291. Порушення чинних на транспорті правил

Основний безпосередній об'єкт порушення чинних на транспорті правил – безпека руху та експлуатації всіх видів транспорту від неправомірних дій пасажирів та інших осіб. Додатковим обов'язковим його об'єктом є життя, здоров'я особи, власність, інші блага.

Об'єктивна сторона злочину включає в себе обов'язкові ознаки діяння, наслідки та причинний зв'язок між ними.

Діяння при вчиненні цього злочину полягає у порушенні діючих на транспорті правил – нормативно-правових актів, які регламентують дотримання пасажирями, пішоходами, іншими учасниками руху вимог безпеки руху та експлуатації транспорту. Порушення чинних на транспорті правил може вчинятися шляхом дії або бездіяльності й

полягати в: 1) порушенні правил дорожнього руху велосипедистами; 2) переході вулиць в умовах, коли це заборонено правилами дорожнього руху (у невстановлених місцях чи при забороняючому сигналі світлофора або регулювальника); 3) прогоні тварин через залізничну колію з порушенням правил безпеки; 4) недотриманні правил безпеки при користуванні водними мотоциклами, маломірними суднами.

Кримінальна відповідальність за ст. 291 настає лише у разі, коли зазначені в ній порушення спричинили загибель людей або інші тяжкі наслідки. До інших тяжких наслідків у складі цього злочину належать, зокрема, тяжкі тілесні ушкодження, велика матеріальна шкода.

Злочин вважається закінченим з моменту настання вказаних у ст. 291 наслідків.

Суб'єкт злочину загальний. За ст. 291 відповідальності не підлягають особи, які є спеціальними суб'єктами інших злочинів, передбачених розділом XI Особливої частини КК [12].

Суб'єктивна сторона злочину визначається ставленням винного до наслідків і характеризується необережністю [13].

6.2 Порядок виконання роботи

Розглянувши основні теоретичні відомості про злочини на транспорті, за які настає кримінальна відповідальність, необхідно:

1. Використовуючи результати, які отримані у практичній роботі № 1, розробити склад злочину.

2. Використовуючи теоретичні відомості, відповідно до складу злочину, визначити статтю КК України, за якою треба притягнути суб'єкта до відповідальності.

3. Зробити висновки відповідно до виконаного завдання.

6.3 Контрольні питання:

1. Які застосовуються покарання щодо осіб, які вчинили злочини?

2. Відповідальність за порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами.

3. Відповідальність за випуск в експлуатацію технічно несправних транспортних засобів.

4. Відповідальність за незаконне заволодіння транспортним засобом.

5. Відповідальність за знищення, підробку або заміну номерів вузлів та агрегатів транспортного засобу.

6. Відповідальність за порушення правил, норм і стандартів, що стосуються забезпечення дорожнього руху.

7. Відповідальність за порушення чинних на транспорті правил.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Коробеев А. И. Транспортные правонарушения: Квалификация и ответственность / А. И. Коробеев. – М.: Юрид. лит., 1990. – 128 с.
2. Кодекс Украины об административных нарушениях. – Х.: ООО «Одиссей», 2009. – 288 с.
3. Коментар до КУпАП: за станом на 1 грудня 2010 р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К.: Парлам. вид-во, 2011. – 643 с.
4. Інструкція з оформлення працівниками Державтоінспекції МВС матеріалів про адміністративні порушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху: за станом на 1 грудня 2010 р. / МВС України. – Офіц. вид. – К.: Парлам. вид-во, 2010. – 32 с.
5. Наказ МВС, Мінфіну та Мінекономіки від 05.10.2007 № 369/1105/336 «Про затвердження розмірів плати за надання послуг органами та підрозділами Міністерства внутрішніх справ та Порядку їх справляння», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 31.10.2007 за № 1235/14502: за станом на 1 грудня 2010 р. / МВС України. – Офіц. вид. – К.: Парлам. вид-во, 2010. – 10 с.
6. Цивільний процесуальний кодекс України: за станом на 1 січня 2011 р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К.: Парлам. вид-во, 2011. – 453 с.
7. Стефанчук Р. О. Цивільне право України: [навч. посібник] / Р. О. Стефанчук. – Київ: Прецедент, 2005. – 234 с.
8. Цивільний кодекс України: за станом на 1 грудня 2010 р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К.: Парлам. вид-во, 2011. – 258 с.
9. Самойленко В. М., Кройтор В. А. Юридический справочник владельца автомобиля / В. М. Самойленко, В. А. Кройтор. – Харьков: АО «Бизнес Информ», 1996. – 528 с.
10. Декрет Кабінету міністрів України від 21.01.93 р. у редакції 23.02.06 р. «Про державне мито»: за станом на 1 грудня 2010 р. / Кабінет міністрів України. – Офіц. вид. – К.: Парлам. вид-во, 2010. – 27 с.
11. Закон України «Про транспорт» [Електронний ресурс] /– режим доступу:
<http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=232%2F94-%E2%F0>.
12. Кримінальний кодекс України: за станом на 1 січня 2011 р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К.: Парлам. вид-во, 2011 – 346 с.
13. Коментар до ККУ: за станом на 1 січня 2011 р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К.: Парлам. вид-во, 2011. – 765 с.
14. Правила дорожнього руху: за станом на 29 березня 2010 р. / МВС України. – Офіц. вид. – Дн.: Моноліт, 2010. – 65 с.

ДОДАТОК А

Зразок акту перевірки технічного стану колісного транспортного засобу

АКТ ПЕРЕВІРКИ ТЕХНІЧНОГО СТАНУ КОЛІСНОГО ТРАНСПОРТНОГО ЗАСОБУ № ____

1. Місце проведення перевірки _____

(населений пункт, вулиця, № будинку, місце стоянки або початкового, проміжного чи кінцевого пункту маршруту руху КТЗ)

2. Дата _____ 3. Час _____

4. Регіон (країна), реєстраційний номер КТЗ _____

5. Марка, модель _____ 6. Рік виготовлення _____

7. Номер кузова _____ 8. Номер шасі (рама) _____

9. Власник КТЗ _____

(назва юридичної особи; прізвище, ім'я, по батькові)

10. Представник власника КТЗ _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

11. Реєстраційний документ (свідоцтво про реєстрацію ТЗ) серія _____ номер _____

12. Тип КТЗ _____

(a) вантажний транспортний засіб (не більше 12 т)

(a1) легковий автомобіль

(b) причіп

(c) автопоїзд

(d) автобус

(e) вантажний транспортний засіб (більше 12 т)

(f) напівпричіп

(g) сідловий тягач

13. Водій _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

14. Відомість про результати технічного контролю:

	Перевірено	Не перевірено	Не відповідає вимогам
(a) гальмова система та її складники	☐	☐	☐
(b) система випуску	☐	☐	☐
(c) вміст СН / димність випускних газів дизельного двигуна	☐	☐	☐
(d) вміст СО (паливо: бензин, природний газ або зріджений нафтовий газ)	☐	☐	☐
(e) рульове керування та його складники	☐	☐	☐
(f) зовнішні світлові прилади та сигналізації	☐	☐	☐
(g) колеса / шини	☐	☐	☐
(h) переобладнання	☐	☐	☐
(i) інші недоліки (згідно з підпунктом 31.4.7 Правил дорожнього руху, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 10.10.2001 № 1306 (зі змінами))	☐	☐	☐

15. Результат контролю:

- відповідає вимогам
безпеки дорожнього руху

- не відповідає вимогам
безпеки дорожнього руху

16. Короткий опис несправностей

17. Інспектор, який перевіряв _____
(особистий підпис працівника АТІ, П. І. Б. та особистий штамп)

18. Копію Акта перевірки отримав: _____
(підпис, П. І. Б. водія транспортного засобу)

ДОДАТОК Б

Зразок акту огляду та тимчасового затримання транспортного засобу

АКТ ОГЛЯДУ ТА ТИМЧАСОВОГО ЗАТРИМАННЯ ТРАНСПОРТНОГО ЗАСОБУ

_____ 20____ (місце складання протоколу)

Я, _____,
 (посада, прізвище, ім'я, по батькові, місце роботи працівника ДАІ МВС)
 відповідно до ст. 265-2 КУпАП на вул. (км автодороги) _____ год. ____ хв ____ 20__ року
 в присутності свідків

1. _____
 (прізвище, ім'я, по батькові, місце проживання)

2. _____
 (прізвище, ім'я, по батькові, місце проживання)

здійснив огляд та тимчасове затримання транспортного засобу (марка, номерний знак _____)
 шляхом блокування або доставлення для зберігання на спеціальний майданчик чи стоянку
 (непотрібне закреслити), місцезнаходження: _____
 (вулиця, назва населеного пункту, км автодороги)

Огляд та тимчасове затримання транспортного засобу здійснено у зв'язку з

(вказати підстави тимчасового затримання ТЗ, визначені статтею 265-2 КУпАП)

Власник транспортного засобу: _____
 (прізвище, ім'я, по батькові, місце проживання)

Зовнішній вигляд транспортного засобу _____

 (вказується перелік деталей та агрегатів, яких не вистачає, стан лакофарбового

покриття, наявність механічних пошкоджень, наявність вантажу та їх стан)

Транспортний засіб для його примусового переміщення прийняв:

_____ (посада, прізвище, ініціали, підпис, телефон)

Відстань переміщення транспортного засобу на спеціальний майданчик чи стоянку становить
 _____ км (вказується особою, яка здійснила примусове переміщення транспортного засобу).

Транспортний засіб на тимчасове зберігання прийняв:

_____ (посада, П. І. Б., підпис)

Підпис особи, яка склала протокол про адміністративне правопорушення _____ Підписи свідків 1. _____
 2. _____

ДОДАТОК В

Зразок протоколу про адміністративне правопорушення

ПРОТОКОЛ Серія __ № ____ про адміністративне правопорушення

____ 20__ року. Місце _____ час ____ год. ____ хв складання протоколу.
(нас. пункт, км автодороги)

(посада, прізвище, ім'я, по батькові особи, яка склала протокол)
Відомості про особу порушника:

(прізвище) (ім'я) (по батькові)

(число, місяць, рік народження)

Місце народження порушника _____
(число, місяць, рік народження)

Громадянство _____

Документ, який засвідчує особу _____
(назва документа, коли і ким виданий, серія, номер)

Місце проживання _____

Телефон _____

Місце роботи, посада _____

Телефон _____

Транспортний засіб, марка _____, номерний знак _____.

Належність _____

Місце обліку _____ (район)

Який _____

(місце, час вчинення і суть порушення та технічні засоби щодо його виявлення (фіксації))
чим порушив пункт __ ПДР, (інші норми та стандарти, що належать до забезпечення безпеки дорожнього руху), за що передбачена відповідальність згідно з ч. __ ст. __ КУпАП
Місце розгляду справи згідно із ст.ст. 221, 222 КУпАП: _____
Протокол склав _____
(підпис інспектора) (підпис порушника)

З правами та обов'язками відповідно до ст. 63 Конституції України, ст. 268 КУпАП та ст. 130 ч. 2 КУпАП ознайомлений _____
(підпис порушника)

По суті порушення пояснюю:

Копію протоколу отримав _____
(підпис порушника)

Свідки, потерпілі:

1. _____
(прізвище, ім'я, по батькові, домашня адреса, телефон)

2. _____
(прізвище, ім'я, по батькові, домашня адреса, телефон)

3. _____
(прізвище, ім'я, по батькові, домашня адреса, телефон)

До протоколу додаються: _____

«Юридична відповідальність за правопорушення на транспорті»

ДОДАТОК Г

Зразок протоколу проведення огляду на стан сп'яніння

ПРОТОКОЛ проведення огляду на стан сп'яніння

Причина проведення огляду на стан сп'яніння:

(ознаки стану сп'яніння у порушника: нестійка хода,
запах алкоголю і таке інше)

Результати огляду із застосуванням трубки «Контроль тверезості»

(проба позитивна/ негативна)

З результатами огляду _____

(згоден/ не згоден) (підпис особи, яка оглядається)

Свідки (поняті):

1. _____

(прізвище, ім'я, по батькові, домашня адреса) (підпис)

2. _____

(прізвище, ім'я, по батькові, домашня адреса) (підпис)

РЕЗУЛЬТАТИ
перевірки транспортного засобу за допомогою АПС Державтоінспекції

Запит проведено _____ 20__ року о __ год. __ хв.

ОТРИМАНІ РЕЗУЛЬТАТИ

Відомостям АПС Державтоінспекції	Відомостям АПС Державтоінспекції
відповідає	не відповідає

(непотрібне закреслити)

Перевірку провів _____

(підпис інспектора)

ДОДАТОК Д
Зразок постанови по справі про адміністративне правопорушення

ПОСТАНОВА
по справі про адміністративне правопорушення
до протоколу серії АА № _____

_____ 20__ року
(дата розгляду справи)

(прізвище, ім'я, по батькові порушника та обставини,
установлені при розгляді справи)

Відповідно до ч. ____ ст. ____ КУпАП накласти адміністративне стягнення у вигляді

(посада, прізвище, ініціали службової особи) (підпис)

Порядок виконання накладеного стягнення, а також порядок і строк оскарження постанови мені роз'яснені.

Ст. 289 КУпАП: скаргу на постанову по справі про адміністративне правопорушення може бути подано протягом десяти днів з дня винесення постанови. В разі пропуску зазначеного строку з поважних причин цей строк за заявою особи, щодо якої винесено постанову, може бути поновлено органом (службовою особою), правомочним розглядати скаргу.

Копію постанови отримав _____
(підпис)

Копія постанови вислана _____ 20__ року _____
(підпис)

Копію постанови отримав _____
(підпис)

Копія постанови вислана потерпілому _____ 20__ року.

ДОДАТОК Е

Зразок скарги до районного (міського) суду на дії органа або посадової особи у зв'язку з накладенням адміністративного стягнення

В _____ районний (міський)
суд _____ області
(Автономної Республіки Крим)

від _____
(П. І. Б. скаржника)

_____ (його адреса)
Зацікавлена особа _____
_____ (найменування органа, посадової особи)

СКАРГА

на дії органа (посадової особи) у зв'язку з накладенням адміністративного стягнення
Постановляємо _____
(указати найменування органа або посадового

_____ особи, яка винесла постанову)
від «___» _____ 20__ р. я підданий адміністративному стягненню у
вигляді _____ за _____

_____ (підстава накладення адміністративного стягнення)
Вважаю накладене на мене стягнення необґрунтованим, тому що

_____ (указати обставини, які, на думку заявника,
_____ свідчать про необґрунтованість адміністративного стягнення)
У відповідності зі статтями 244, 248 ЦПК України

ПРОШУ:
скасувати (змінити) постанову _____
(указати найменування органа
_____ або посадової особи)

від «___» _____ 20__ р. про накладення на мене _____
_____ (указати вид адміністративного стягнення)

Додаток:

1. Копія постанови органа або посадової особи про накладення стягнення.
2. Докази, що підтверджують необґрунтованість накладення стягнення.

Підпис

Дата

ДОДАТОК Ж

Зразок скарги до апеляційного суду

Голові апеляційного суду
_____ області

ПІБ _____
АДРЕСА _____

СКАРГА ДО АПЕЛЯЦІЙНОГО СУДУ

на постанову _____ районного суду м. _____ від _____.20__ року

Постановою _____ районного суду м. _____ від _____.20__ року я визнаний винним у скоєнні правопорушення, передбаченого ст.124 КУпАП та до мене застосовано адміністративне стягнення у вигляді позбавлення права управління транспортними засобами строком на три місяці за те, що _____.20__ року о ____ години, на вул. _____ в м. _____ я, керуючи автомобілем «Міцубісі» д/н _____, не вибравши безпечної швидкості, залежно від погодних умов, не впорався з керуванням автомобіля, внаслідок чого виїхав на бордюрне каміння, перекинувся й зіткнувся з нерухомим автомобілем _____ д/н _____, чим порушив вимоги п.12.1 ПДР України. Дану постанову вважаю незаконною та необґрунтованою, оскільки вона винесена з порушенням норм матеріального та процесуального права. Також висновки суду не відповідають фактичним обставинам справи.

Дана дорожньо-транспортна пригода була вчинена в стані крайньої необхідності, тобто для усунення небезпеки. Як я зазначав в своїх поясненнях до протоколу про адміністративне правопорушення, ДТП відбулося внаслідок того, що мене підрізав автомобіль «Мерседес – Вито», я намагався впоратися з управлінням і уникнути будь-яким шляхом лобового зіткнення, яке вважається найнебезпечнішим (в моєму автомобілі були ще люди), однак у зв'язку з погодними умовами, задню частину мого автомобіля занесло на бордюр і відбулось перекидування.

Водій автомобілю _____ ПІБ _____ ніяких майнових претензій до мене немає, оскільки заподіяний збиток я відшкодував.

В матеріалах справи в схемі пригоди невірно викладені обставини, де зазначені два автомобілі: _____ та _____, а мій автомобіль марки _____.

В постанові суду першої інстанції вказано, що я в судове засідання не з'явився та за вказаною адресою не мешкаю. Однак ніяких повідомлень про слухання справи не надходило. За адресою _____ я мешкаю зі своєю бабусею, і вона теж на моє ім'я ніяких повідомлень про час та місце розгляду справи не отримувала.

Таким чином, я не був сповіщений про дату та місце розгляду справи, участі в судовому засіданні не приймав, чим були порушені мої права передбачені ст. 268 КУпАП, оскільки я був позбавлений можливості захищати свої права.

Також, згідно ст. 280 КУпАП при розгляді справи про адміністративне правопорушення з'ясується: чи було вчинено адміністративне правопорушення, чи винна дана особа в його вчиненні, чи підлягає вона адміністративній відповідальності, чи є обставини, що пом'якшують і обтяжують відповідальність, чи заподіяно майнову шкоду та інше. Не з'ясувавши всіх цих обставин суд першої інстанції застосував до мене стягнення у вигляді позбавлення права керування транспортними засобами на строк до трьох місяців, однак ст. 124 КУпАП передбачає стягнення у вигляді штрафу від одного до чотирьох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавлення права керування транспортними засобами на строк від трьох до шести місяців.

У відповідності зі ст. 33 КУпАП при накладенні стягнення враховується характер вчиненого правопорушення, особа правопорушника, ступінь його вини, майновий стан, обставини, що пом'якшують і обтяжують відповідальність.

Стаття 30 КУпАП зазначає, що позбавлення спеціального права застосовується за грубе або систематичне порушення порядку користування цим правом.

Раніше адміністративних правопорушень я не скоював, збитки заподіяні водію автомобіля _____ внаслідок ДТП я відшкодував.

В порушення вимог ст. 285 КУпАП копію постанови суду мені не надіслали, про прийняте рішення мені стало відомо _____.20__ року при перевірці документів працівниками ДАІ.

На підставі вищевикладеного, керуючись ст.18, 247, 293, 294, 296, Кодексу України про адміністративні правопорушення,

П Р О Ш У:

Поновити строк на оскарження.

Постанову _____ районного суду м. _____ від від _____.20__ року в моєму відношенні скасувати, справу провадженням закрити.

Додаток: на 1 аркуші

« ____ » _____ 20__ рік ПІБ _____

«Юридична відповідальність за правопорушення на транспорті»

ДОДАТОК К

Зразок позовної заяви про витребування майна з чужого незаконного володіння (виндикаційний позов)

В _____ районний (міський)
суд _____ області

ПОЗИВАЧ _____

(П. І. Б.)

_____ (адреса)

ВІДПОВІДАЧ _____

(П. І. Б.)

_____ (адреса)

ПОЗОВНА ЗАЯВА ПРО ВИТРЕБУВАННЯ МАЙНА З ЧУЖОГО НЕЗАКОННОГО ВОЛОДІННЯ (ВИНДИКАЦІЙНИЙ ПОЗОВ)

В _____ 201 _ р. мною набуто майно _____ (вказати, де, за яких обставин).

Пізніше, з незалежних від мене причин, це майно вибуло з мого володіння

_____ (по можливості вказати на обставини й причини втрати спірного майна)

Зараз мені стало відомо, що спірне майно знаходиться у володінні відповідача. За період користування цим майном ним отримано доход у сумі _____ грн

Моя пропозиція вирішити спір без звернення до суду й передати мені моє майно та отримані доходи не була прийнята відповідачем.

Моє право на спірне майно підтверджується _____

_____ (навести докази, зокрема подати паспорти та посвідчення на майно, ___ квитанції, накладні, рахунки, товарні чеки, договори купівлі-продажу, ___ дарування, свідоцтво про спадщину, копії рішень суду, ___ правовстановлюючі документи та ін).

Наявність спірного майна у відповідача підтверджується _____

_____ (навести докази, зокрема, подати акти, постанови суду, листи та ін.)

Згідно зі ст. 387, 390, 1212 – 1215 Цивільного кодексу України та 3, 15, 118, 119 Цивільного процесуального кодексу України.

ПРОШУ:

1. Зобов'язати відповідача передати мені _____ (перелік майна)

та отримані доходи за час користування.

2. На підтвердження викладеного викликати свідків _____ (П. І. Б., адреса)

3. Витребувати документи _____.

Додаток:

1. Наявні докази, що підтверджують право позивача на спірне майно: (паспорти та посвідчення на майно, копія рішення суду, квитанції, накладні, рахунки, товарні чеки, договори купівлі-продажу, дарування, міни та ін.).

2. Докази про наявність спірного майна у відповідача (акти, листи та ін.).

3. Наявні докази про розмір доходів, отриманих відповідачем (або тих, що він повинен був отримати) за час користування майном, яке підлягає відшкодуванню позивачу, якщо він заявив про це вимогу.

4. Копія позовної заяви.

5. Квитанція про сплату державного мита й судових витрат.

Підпис

Дата

ДОДАТОК Л

Зразок позовної заяви власника про усунення порушень, не пов'язаних з позбавленням володіння (негаторний позов)

ПОЗОВНА ЗАЯВА ВЛАСНИКА ПРО УСУНЕННЯ ПОРУШЕНЬ, НЕ ПОВ'ЯЗАНИХ З ПОЗБАВЛЕННЯМ ВОЛОДІННЯ (НЕГАТОРНИЙ ПОЗОВ)

В _____ районний (міський) суд
_____ області
(Автономної Республіки Крим)

Позивач: _____
(П. І. Б., адреса)

Відповідач _____
(П. І. Б., адреса)

ПОЗОВНА ЗАЯВА власника про усунення порушень, не пов'язаних з позбавленням володіння (негаторний позов)

_____ (спочатку варто вказати: яким майном володіє власник;

_____ спосіб його придбання, строк володіння й т. п.)

_____ (далі варто зупинитися на тім, з якого часу й у чому

_____ проявляються порушення прав власника з боку інших осіб;

_____ ці порушення не повинні бути з'єднані з позбавленням володіння)

У результаті цих дій мені заподіяні збитки в розмірі _____ грн.

Усунути зазначені порушення й відшкодувати заподіяні збитки _____ відмовляється.

_____ (П. І. Б. відповідача)

На підставі ст. 48 Закону України «Про власність» і керуючись статтями 4, 5 ЦПК Україна,
ПРОШУ:

1. Зобов'язати _____ (П. І. Б. відповідача)

усунути порушення моїх прав як власника _____ і відшкодувати заподіяні цим збитки в розмірі _____ грн.

2. На підтвердження позовних вимог викликати свідків _____

_____ (прізвища, імена, по батькові, адреси)

Додаток:

1. Докази, що підтверджують правомірність володіння певним майном (договори купівлі-продажу, дарування, міни й т. п.).
2. Докази, що підтверджують порушення прав власника (по користуванню й розпорядженню) з боку відповідача (листа, акти й т. п.).
3. Квитанція про сплату держ. мита.
4. Копія позовної заяви для відповідача.

Підпис

Дата

ДОДАТОК М

Зразок позовної заяви про відшкодування шкоди, заподіяної дорожньо-транспортною пригодою

В _____ районний (міський)
суд _____ області
ПОЗИВАЧ _____

(П. І. Б.)

(адреса)

ВІДПОВІДАЧ _____
(назва підприємства, установи,
організації або власника ТЗ)

(адреса)

ТРЕТЯ ОСОБА _____
(П. І. Б. водія, який керував ТЗ відповідача)

ЦІНА ПОЗОВУ _____

ПОЗОВНА ЗАЯВА ПРО ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ, ЗАПОДІЯНОЇ ДОРОЖНЬО-ТРАНСПОРТНОЮ ПРИГОДОЮ

«__» ____ 201__ р. на _____
(місце дорожньо-транспортної пригоди)

сталася дорожньо-транспортна пригода _____
(вказати обставини пригоди)

Внаслідок цього автомобілю _____,
(вказати марку, рік випуску та номерний знак)

що належить мені по праву приватної власності, завдано технічних пошкоджень.

Дорожньо-транспортна пригода сталася з вини водія _____,
(П. І. Б.)

який керував автомобілем _____,
(вказати марку та номерний знак)

що належить відповідачеві. Про це свідчать матеріали перевірки, проведеної ДАІ

(назва ДАІ)

Згідно з калькуляцією вартість ремонту мого автомобіля становить:

1. Вартість робіт _____ грн.

2. Вартість деталей, які підлягають заміні, та матеріалів __ грн, з урахуванням зносу
_____ грн.

3. За послуги по складанню калькуляції __ грн.

Разом _____ грн.

Крім того, за висновком експерта мій автомобіль втратив товарний вигляд на _____%,
що становить _____ грн його вартості. За складання висновку про втрату автомобілем
товарного вигляду сплачено _____ грн.

Загальна сума матеріальних збитків становить _____ грн.

Крім матеріальних збитків мені завдано моральної шкоди (моральні чи фізичні
страждання), які я оцінюю в сумі _____ грн.

Що стосується моїх моральних страждань, то вони полягали у тому, що:

1) мені вкрай неприємно тривалий термін керувати автомобілем, який суттєво втратив

товарний вигляд;

2) мені прийшлося немало нервувати через те, що я не мав грошей, необхідних для ремонту автомобіля, а при цьому особа, винна у заподіянні мені матеріальних збитків і у втраті товарного вигляду мого автомобілю, не вжила жодних заходів для того, щоб у добровільному порядку відшкодувати ці збитки хоча б частково;

3) мені прийшлося суттєво нервувати через те, що я змушений був кілька робочих днів провести на станціях технічного обслуговування, а потім виконувати свої службові обов'язки у вечірній час та вихідні дні.

Згідно зі ст. ст. 1166, 1167, 1187 Цивільного кодексу України та ст. 3, 15, 118 і 119 Цивільного процесуального кодексу України.

ПРОШУ:

1. Стягнути з відповідача _____ (назва підприємства або вказати особу власника транспортного засобу) на мою користь у відшкодування суми заподіяних збитків ____ грн, моральної шкоди __ грн, судові витрати __ грн, а всього ____ грн.

Додаток:

1. Довідка ДАІ (постанова слідчого), копія вироку суду.
2. Калькуляція вартості ремонту.
3. Висновок про втрату товарного виду автомобіля.
4. Квитанція про сплату витрат за складання експертного висновку.
5. Квитанція про сплату державного мита. (Згідно з п. 8 ст. 4 Декрету Кабінету Міністрів «Про державне мито» у випадках звернення з позовом про відшкодування матеріальних збитків, завданих злочином, позивачі звільняються від сплати державного мита).
6. Копія позовної заяви.

Підпис

Дата

ЕЛЕКТРОННЕ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ВИДАННЯ

Куниця Анатолій Васильович
Виноградов Микола Семенович
Селезньова Надія Олексіївна
Мастепан Андрій Миколайович

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З ДИСЦИПЛІНИ
«ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ НА
ТРАНСПОРТІ» (ДЛЯ СТУДЕНТІВ НАПРЯМУ ПІДГОТОВКИ
6.070101 «ТРАНСПОРТНІ ТЕХНОЛОГІЇ (АВТОМОБІЛЬНИЙ
ТРАНСПОРТ)» СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ «ОРГАНІЗАЦІЯ ПЕРЕВЕЗЕНЬ
І УПРАВЛІННЯ НА ТРАНСПОРТІ (АВТОМОБІЛЬНОМУ)» ТА
«ОРГАНІЗАЦІЯ І РЕГУЛЮВАННЯ ДОРОЖНЬОГО РУХУ»)**

Підписано до випуску 30.01.12 р. Гарнітура Times New.
Умов. друк. арк. 4,81. Зам. № 21

Державний вищий навчальний заклад
«Донецький національний технічний університет»
Автомобільно-дорожній інститут
84646, м. Горлівка, вул. Кірова, 51
E-mail: DRUKNF@RAMBLER.RU

Редакційно-видавничий відділ

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців, виготовників і розповсюджувачів
видавничої продукції ДК № 2982 від 21.09.2007 р.